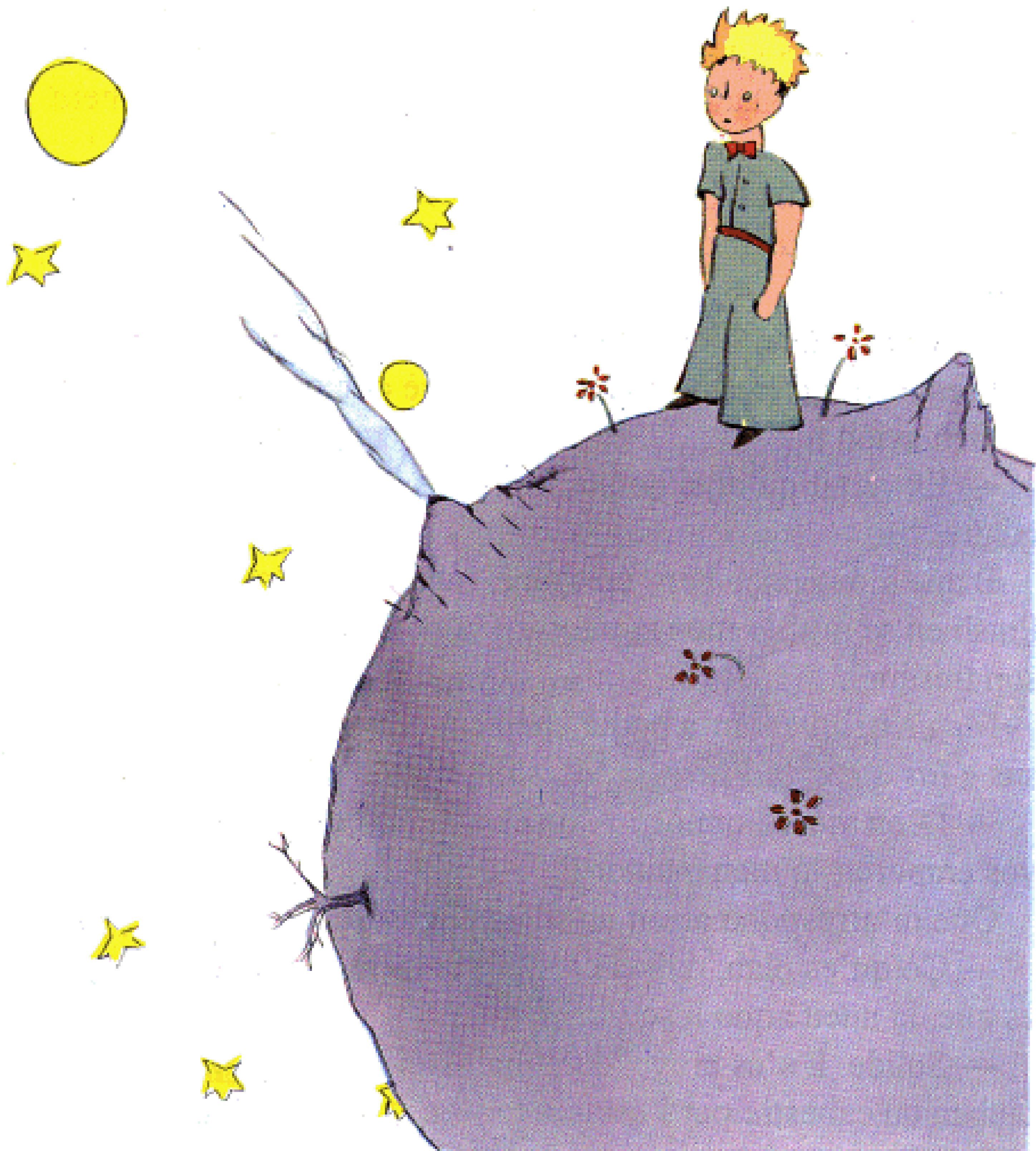
ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

La Princeto

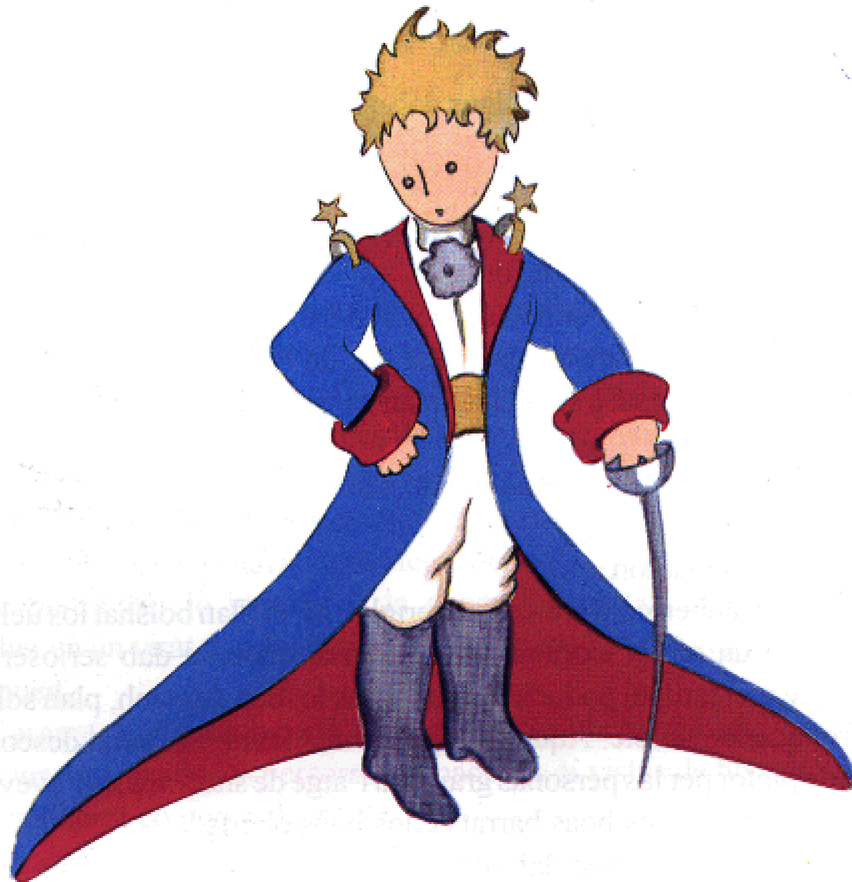

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

La Princeto

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

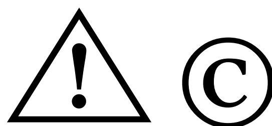
La Princeto

Verko rinovigita da Lucas Costa

Originala titulo:	*Le Petit Prince*
Originala linguo:	Franciana linguo
Autoro:	Antonie de Saint-Exupéry
Tradukuro:	Fernando Tejón
Yaro di originala publikigo:	2005
Originala publikigo:	Editerio Krayono
Ripublikigo, Riedituro, Korektigo, Kovrilo e Rikomposto:	**Lucas Costa (2018)**
Asortajo de tipo:	Afonso Filho

Konocez altra projeti da Lucas
http://sites.google.com/view/LucasCostaIdo

AVERTO LEKTENDA

Ta amatora tradukuro da Fernando Tejón simple intencas montrar la ecelanta verko da Antoine de Saint-Exupéry "La princeto" en la linguo internaciona Ido a ti qui samatempe prizas ta helpanta linguo e la belega poezio da Saint-Exupéry. Certe "La princeto" unesme aspektas proza verko a la lektero, ma se vu prizas askoltar la steli dum la nokto, ed oli semblas sonar quale se oli esas kinacentamilioni de klosheti, lore vu ne plus lektas prozo ma vera ed autentika poezio. E forsan ulaloke vireto, di qua hari esas ora, iros a vu... Voluntez esar jentila a lu!

Indexo

Chapitro 0

Por Léon Werth

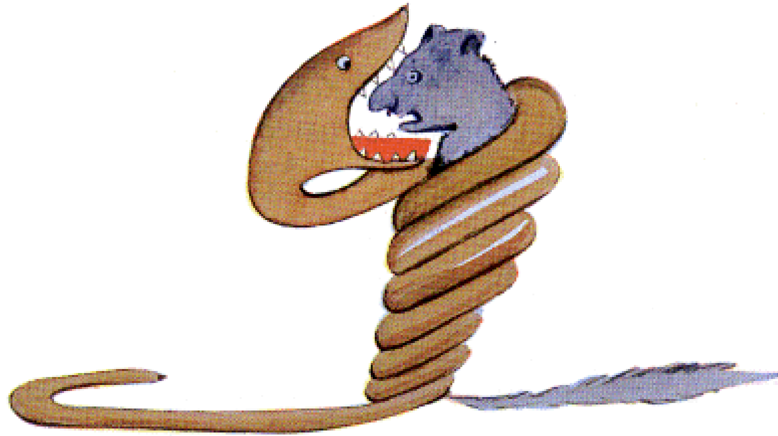
Me pregas pardono a la pueri pro dedikar ta libro ad adulta persono. Tamen me havas serioza exkuzo: ta adulto esas la maxim bona amiko quan me havas en la mondo. Me havas altra exkuzo: ta adulto esas kapabla komprenar omno, anke la libri por la pueri. E me havas triesma exkuzo: ta adulto habitas Francia, ube lu sufras pro hungro e koldeso. Do lu tre multe bezonas konsolacesar. Ma se ta exkuzi ne suficas, lore me dedikas ta libro a la puero qua plura yari ante nun ta adulto esis. Omna adulti unesme esis pueri (malgre ke poka adulti memoras lo). Do me korektigas mea dediko:

Por Léon Werth,
kande lu esis puero.

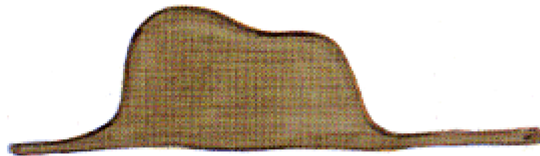
Chapitro I

Kande me evis sis yari, me vidis belega imajo en libro pri la Virga Foresto, di qua titulo esis "Vivita Rakonti". Ta imajo montris boao glutonta bestio. Yen kopiuro de la imajo:

En la libro onu povis lektar: "La boai glutas integra la kaptita animali, sen mastikar oli. Seque la boai quiete dormas senmova dum la sismonata digestado".

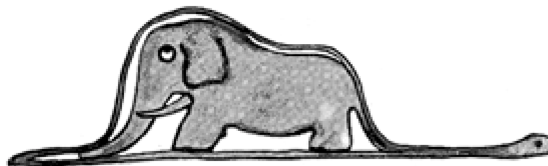
Do me multe meditis pri la aventuri en la junglo, e samatempe me sucesis krear mea unesma desegnuro per kolorkrayono. Olu esis mea desegnuro numero un, ed olu esis tale.

Me montris mea chefa verko a la adulti e me questionis a li ka mea desegnuro pavorigis li.

La respondo de li a me esis: "Pro quo chapelo pavorigus ni?"

Ma mea desegnuro ne montris chapelo ma boao qua digestas elefanto. Lore me desegnis la kontenajo di la serpento boao por komprenigar la adulti, nam li sempre bezonas klarigi. Yen quale aspektis mea desegnuro numero du:

La adulti konsilis a me ne plus desegnar boai (nek olia kontenajo nek olia extera aspekto) e prefere interesar pri geografio, historio, kalkulo e gramatiko. Takauze, evante nur sis yari, me abandonis ecelanta piktisto-kariero, deskurajigita pro la nesuceso de mea desegnuri numero un e du. La adulti nulatempe komprenas tote omno sen helpo, ed esas tre jenanta laboro por la pueri sempre klarigar omno a la adulti.

Do me mustis selektar altra mestiero e me lernis pilotar aeroplani. Me flugis

tra la maxim granda parto di la mondo, e me tote konsentas ke la geografio esis tre utila a me. Pro mea savo geografiala me rapide e facile distingas regardete Chinia de Arizona. To tre multe helpas kaze ke onu perdesas dum voyajo en obskura nokto.

Tale, dum mea vivo, me relatis a multa serioza personi e me vivis multatempe kun adulti. Do me proxime vidis li, ma to poke favorigis mea opiniono pri li.

Kande me renkontris ula persono qua aspektis inteligenta, lore me montris a lu mea desegnuro numero un, olquan me sempre konservis. Tale me intencis savar ka lu esis komprenema, ma sempre onu respondis a me: "To esas chapelo". Lore me ne parolis a lu pri boai, nek pri Virga Foresto, nek pri steli. Me obliviis mea mondo e me parolis a lu pri lua mondo: pri bridge, pri golfo, pri politiko e pri kravati. E la adulto esis ya kontenta pro konocar persono tante racionoza.

Chapitro II

Do me vivis sola, sen povar vere interparolar kun ulu, til ke sis yari ante nun la motoro di mea aeroplano paneis dum flugado adsur la dezerto Sahara. Ulo ruptesis en la motoro e pro ke nula mashin-aranjisto nek pasajeri voyajis kun me, me ipsa probis sucesar en la desfacila motoro-reparo. To esis por me afero importantega nam me havis quanteso de drinkebla aquo por ne plus kam ok dii.

La unesma nokto me dormis sur la sablo, mil milii for de irga habitata loko. Me esis plu izolita kam naufrajinto meze la oceano. En tala cirkonstanci vi povas imaginar mea surprizo la sequanta matino pos mea vekigo, nam me audis kurioza voceto qua dicis a me:

— Voluntez... desegnar mutonyuno por me!

— Quo?

— Desegnez mutonyuno...

Per rapidega salto me stacis, quale tushita da fulmino. Me frotis per manuo mea okuli e me regardis atence extraordinara vireto qua gravamaniere observis me. Yen la maxim bona portreto de lu olquan me povis desegnar plu tarde.

Kompreneble mea desegnuro esas min multe bela kam la modelo. Ma me ne kulpas, la adulti deskurajigis me durar mea piktisto-kariero kande me evis sis yari e til lore me nur lernabis desegnar klozita ed apertita boai.

Do me regardis ta aparo per mea astonita e maxim apertita okuli. Ne vi obliviez ke me trovis en loko qua distis mil milii de altra habitata loko. Surprizante mea vireto ne aspektis perdita nek preske mortinta pro fatigo, nek pro hungro, nek pro timo. Lu ne aspektis perdita puero meze dezerto, mil milii for de altra habitata loko. Kande me fine sucesis parolar, me dicis a lu:

— Ma... quon vu facas hike?

Lu itere dicis dolce a me, quale se to esis serioza afero:

— Voluntez desegnar mutonyuno a me...

Kande misterio esas tro impresiva, onu ne audacas desobediar. Malgre ke ta solicitajo semblis a me absurdajo, mil milii for de altra habitata loko ed en danjero de morto, me ektiris de posho paperofolio e plumo. Ma lore me memoris ke me lernis precipue geografio, historio, kalkulo e gramatiko, do me, kelke malhumoroza, dicis a la vireto ke me ne savis desegnar. Lu respondis a me:

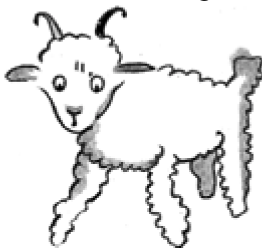
— To ne importas. Desegnez mutonyuno a me!

Pro ke me nulatempe desegnis mutonyuno, me ridesegnis por lu un ek la du olquin me esas kapabla desegnar: ta di la klozita boao. Tote astonita me audis lua respondo a me:

— No! No! Me ne volas elefanto en boao. Boao esas tre danjeroza ed elefanto okupas tro multa spaco. En mea domo omno esas mikra, to quon me bezonas esas mutonyuno. Desegnez mutonyuno por me!

Do me desegnis mutonyuno. Lu atence regardis olu e pose lu dicis a me:

— No! ta esas tre malada. Desegnez altra mutonyuno!

Itere me desegneskis mutonyuno, samatempe mea amiko ridetis jentile ed indulge.

— Videz atence... to ne esas mutonyuno ma mutonulo, olu esas kornizita...

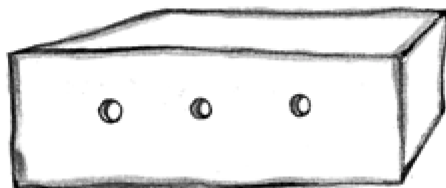
Lore me modifikis mea desegnuro, ma ton lu refuzis same kam la antea desegnuri.

— Ta esas tre evoza — lu dicis —, me deziras yuna mutono por ke olu vivez longatempe.

Lore mea pacienteso finis, e pro ke me hastoze intencis desmuntar la motoro, me esbosis lasta desegnuro, e me klamis:

— Yen buxo, la mutonyuno quan vu deziras esas interne.

Ma me tre multe surprizesis pro vidar la brilanta vizajo, pro joyo, di mea yuna judiciero.

— Videz atence... to ne esas mutonyuno ma mutonulo, olu esas kornizita...

Lore me modifikis mea desegnuro, ma ton lu refuzis same kam la antea

desegnuri.

— Ta esas tre evoza — lu dicis —, me deziras yuna mutono por ke olu vivez longatempe.

Lore mea pacienteso finis, e pro ke me hastoze intencis desmuntar la motoro, me esbosis lasta desegnuro, e me klamis:

— Yen buxo, la mutonyuno quan vu deziras esas interne. Ma me tre multe surprizesis pro vidar la brilanta vizajo, pro joyo, di mea yuna judiciero.

Chapitro III

Tre multa tempon me bezonis por komprenar de ube la princeto venis. Lu sendis a me multa questioni, tamen lu semblis ne audar le mea. Esis vorti pronuncita hazarde olqui, atence explorita, respondis mea questioni pri la princeto. Kande lu unesmafoye vidis mea aeroplano (me ne desegnos la aeroplano pro ke desegnar olu esus tre komplikita por me), lu questionis a me:

— Quo esas ta kozo?

— To ne esas kozo. To esas aeroplano. Olu flugas. Olu esas mea aeroplano.

Me esis tre fiera pro savigar a lu ke me savis flugar.

— Quale? Ka vu falis de la cielo?

— Yes — me dicis modeste.

— Ha! To esas amuzanta...!

E la princeto ridis laute. To iracigis me. Me ne prizas ke altri mokez mea desfortuno. Pose la princeto dicis:

— Do vu anke venas de la cielo. De qua planeto vu venis?

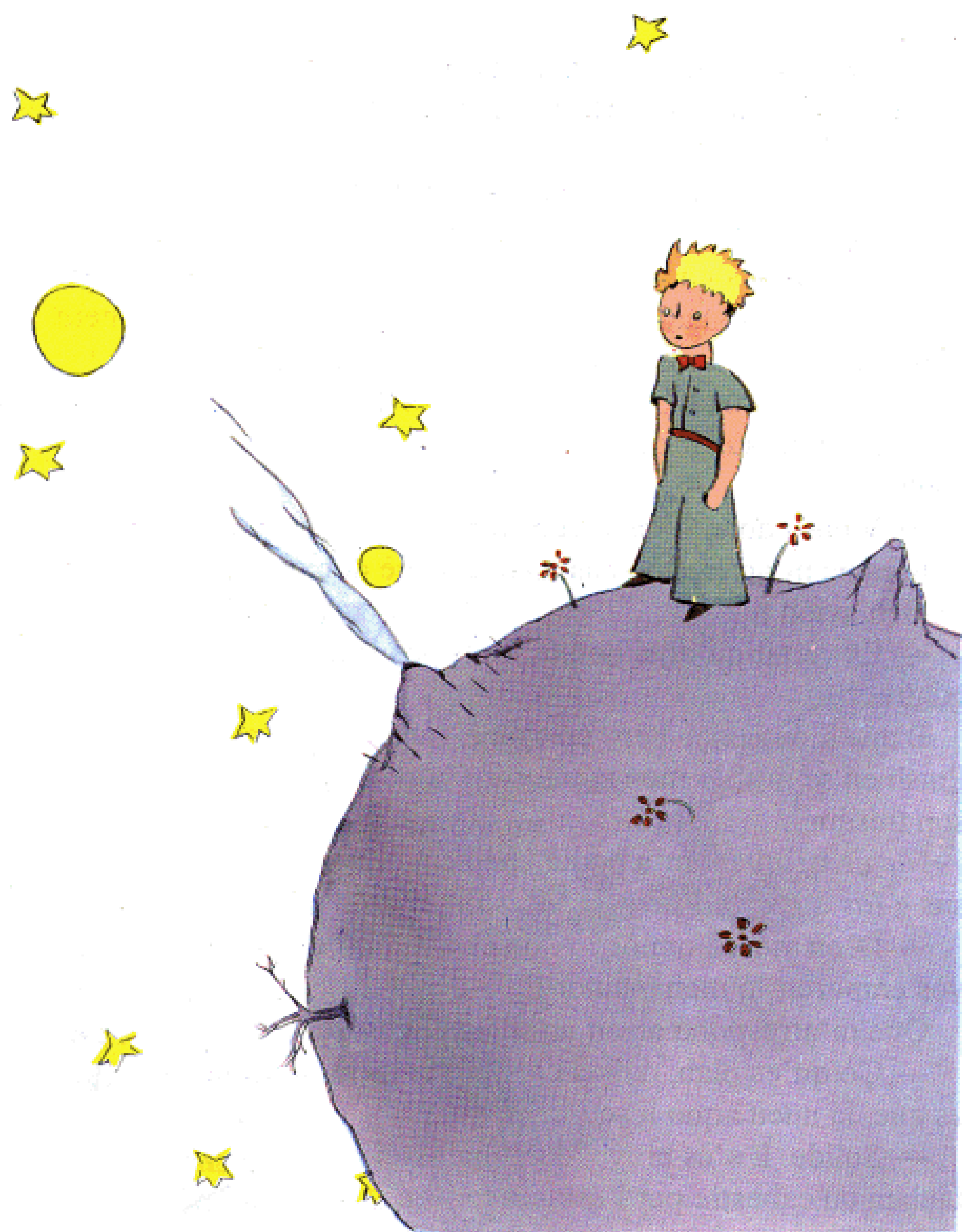
Me vidis flagreto klariganta pri la misterio de lua prezenteso, e me subite questionis a lu:

— Lore ka vu venas de altra planeto?

Ma lu respondis nulo a me. Lu movis dolce lua kapo dum ke lu observis mea aeroplano.

— Vere per ta kozo onu ne povas venar de tre fora loko...

E lu somnoleskis. Lua revado duris longa tempo. Pose lu ektiris de posho mea mutonyuno, olquan lu atence kontemplis kom trezoreto.

Vi imaginez quale ecitis mea kuriozeso lua aludo pri “altra planeti”. Me intencis savar pluse pri to e me dicis a lu:

— Deube vu venas, vireto? Adube vu deziras portar mea mutonyuno?

Pos meditar kurtatempe lu respondis a me:

— La buxo, olquan vu donis a me, esas tre apta kom dometo por la mutonyuno dum la nokto.

— Kompreneble, e se vua konduto esas bona me donos a vu kordo por ligar la mutonyuno dum la jorno. E fosteton.

Ta propozon lu aspektis ne prizar.

— Ka ligar olu? Quala stranja ideo!

— Ma se vu ne ligas la mutonyuno, olu eskapus e vu perdus olu...

La princeto itere ridetis.

— Ma adube vu supozas ke olu irus?

— Me ne savas, supozeble rekte adavane... rekte adavane!

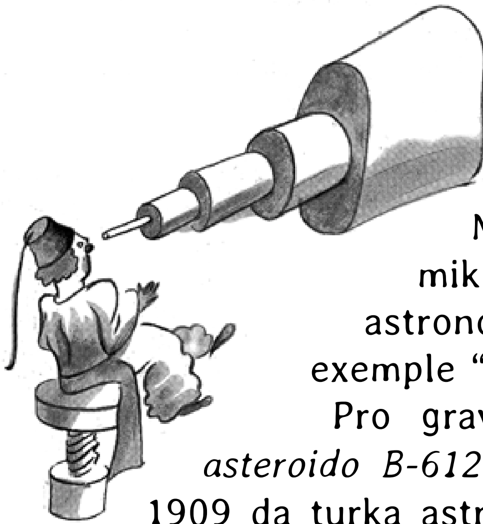
Lore lu dicis gravamaniere a me:

— Ne importas adube olu iros, me habitas loko tre mikra.

E kun melankolioza voco lu dicis:

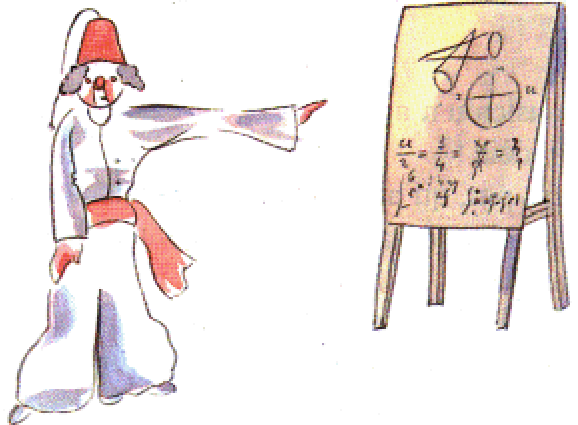
— Rekte adavane onu ne povas irar tre fore...

Chapitro IV

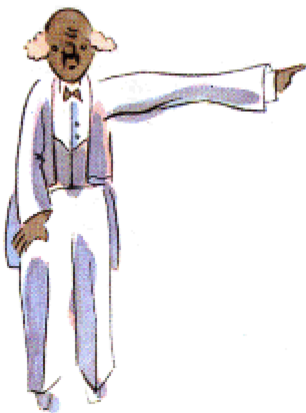

Me jus konciis duesma importantajo: la planeto de qua lu venis esis poke plu granda kam domo! To ne esis tro stranja a me, nam me savis ke ultre la granda e nomizita planeti quale Tero, Jupitero, Marso e Venuso, existis centi de altra planeti tante mikra ke desfacile oli esas videbla per teleskopo. Kande astronomo deskovras ulo, lu nomizas olu per numero, exemple "asteroido 3251".

Pro grava motivi me kredas ke la princeto venis de la *asteroido B-612*. Ta asteroido videsis nur unfoye per teleskopo en 1909 da turka astronomo. Lu ecelante prizentis ta deskovro en Internaciona Kongreso Astronomiala, ma pro lua kostumo nulu kredis lua paroli. La adulti esas tala.

Fortunoze por la reputeso dil asteroido B-612, per minaco de mortopuniso, turka diktatoro obligis sua populo vestizesar segun la Europana kostumo. Tre elegante vestizita la astronomo itere prizentis lua deskovro en 1920, e tafoye omni konkordis e samopinionis kam lu.

Me rakontis a vi ta detaleti pri la asteroido B-612 ed olua numero pro ke la adulti tre multe prizas e respektas la nombri. Kande onu parolas a la adulti pri nova amiko, li nulatempe questionas pri chefa aferi, nulatempe li questionas: "Quale esas lua voco? Qua ludin lu preferas? Ka lu kolektas papilioni?" Li questionas "Quante lu evas? Quanta fratin lu havas? Quante lu pezas? Quanta pekunion lua patro ganas?"

E pos obtenar respondo a ta questioni, li kredas ke ja li konocas la personi. Se onu dicas a la adulti: "Me vidis bela domo di qua briki esas roza, kun geranii an la fenestri e kolombi sur la tekto..." li ne sucesas imaginar ta domo. Onu devas dicar a li "Me vidis domo di qua preco esas centamil franki". Lore li klamas "Belega domo!"

Do se onu dicas a li ke onu povas pruvar la existo di la princeto pro ke lu ridis, esis charmiva e deziris mutonyuno, li ton ne komprenas nek kredas. Tamen se ulu deziras mutonyuno to pruvas ke lu existas. Ma se onu dicas to a la adulti, li montros lia nekredemeso e li dicos ke nia konduto esas puerala. Ma se onu

dicas a li: “Lu venis de asteroido B-612”, lore li konvinkesos e li ne plus questionos pri lu. La adulti esas tala, do la pueri devas esar tre indulgema a li.

Ma kompreneble, pro ke ni komprenas la vivo, ni mokas la nombri. Me regretas ne komencar ta rakonto quale feini-fabli, me preferus dicar: “Esis princeto qua habitis planeto poke plu granda kam lu, ilqua bezonis amiko...” Por ti qui komprenas la vivo, ta frazo semblas multe plu vera.

Me ne prizas ke onu lektas mea libro sen atenco, nam me tristigeskas kande me parolas pri ta memoraji. Sis yari ante nun mea amiko foriris kun lua mutonyuno, me nun simple skribas pri to por ne obliviar lo. Tre multe tristigas obliviar amiko, e divenar quale adulti, qui nur interesesas a nombri. Do me kompris altra etuyo de kolorkrayoni, malgre ke esas tre desfacila laboro ye mea evo desegnar ulo, kande me nur desegnis klozita ed apertita boao kande me evis sis yari. Irgakaze me intencos desegnar la portrati maxim fidela a modelo, ma me ne esas certa ka me sucesos taskope. Ula desegnuro bonaspektas, altra malaspektas o me eroras pri la staturo. Do en ula desegnuri la princeto aspektas tro granda ed en altri me desegnis lu tro mikra. Me anke dubitas pri la kolori di lua vesteto. Do me intencos sucesar, kompreneble me eroros pri ula grava detali e do me pregas pardono a vi, ma certe mea amiketo nulatempe explikis detaloze la detali a me. Posible lu kredis ke me esis simila kam lu, ma maxim regretinde me ne esas kapabla vidar mutonyuno tra buxo. Forsan me kelke esas quale la adulti. Forsan me oldeskas.

Chapitro V

Singladie me lernis ulo nova pri la planeto di la princeto, pri ilua foriro e pri la voyajo ipsa. To savigesis a me pokope, hazarde, per dedukto. Tale, la triesma dio, me konocis la dramo di la baobabi. Ton me konocis danke la mutonyuno, nam la princeto kaptita da grava dubito questionis subite a me:

— Ka vere la mutonyuni manjas arbusti?

— Yes, certe lo esas verajo.

— Ha! Me esas tre kontenta!

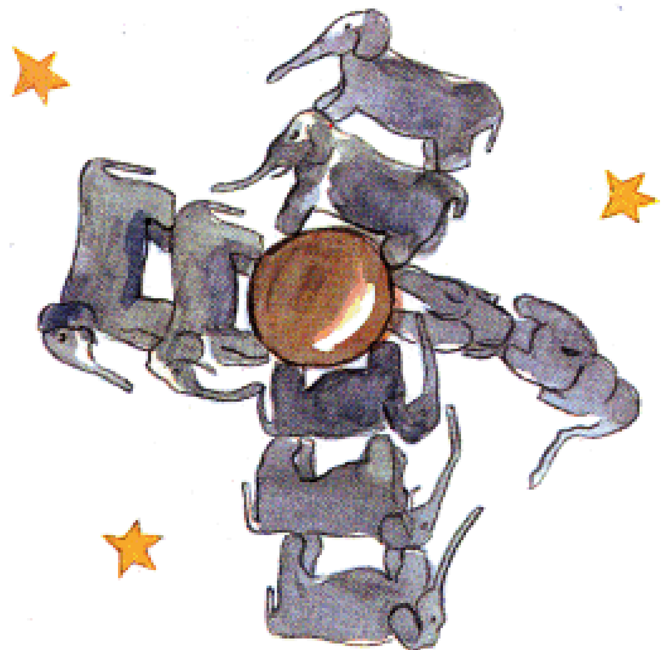
Me ne komprenis pro quo tante importis a lu ka la mutonyuni manjas arbusti. Lu pluse dicis:

— Lore, ka la mutonyuni anke manjas baobabi?

Me komprenigis a lu ke baobabi ne esas arbusti ma enorma arbori tante granda kam kirko, e mem elefanto-trupo ne esus kapabla manjar komplete un baobabo.

La ideo pri elefanti ridigis la princeto:

— Onu mustus pozar singla elefanto sur altra.

E lu saje remarkis:

— Ma ante esar granda, la baobabi esas mikra...

— Evidente! Ma pro quo vu deziras ke vua mutonyuni manjez la mikra baobabi?

Lu respondis a me:

— Nu! Kompreneble! — quale se lu parolis pri evidentajo. Me devis tre multe esforcar por komprenar la problemo.

To quo eventis esis ke en la planeto di la princeto kreskis bona e mala herbi. Do de bona semini kreskis bona herbi e de mala semini kreskis mala herbi. Ma la semini ne esas videbla. Oli dormas sekrete subterigita til ke ula kapricoze decidas vekigar e lore olu longigas su por aparar timide a la suno kom sendanjera e charmiva sproso. Se olu esas sproso di rafano o di roziero lore onu povas permisar oli kreskar senrestrikte, ma se onu timas ke olu esas sproso di mala herbo lore olu mustas extirpesar maxim rapide. En la planeto di la princeto existis terorigiva semini... di baobabi. La sulo di la planeto esis plena ek oli. E se onu permisas kreskar la baobabi lore esas extreme desfacila laboro extirpar oli e fine ta arbori tote invadas la planeto e truizas olua internaji per olia radiki. Se la planeto esas tre mikra e la baobabi nombroza lore la arbori krevigas olu.

— To bezonas diciplino — dicis a me plu tarde la princeto —. Kande onu finas la matinala tualetado singladiala onu mustas sorgar pri la extirpo de la jus naskinta baobabi, olquin onu devas dicernar de la mikra rozieri qui tre multe similesas kam la mikra baobabi... Olu esas facila laboro, tamen tedanta.

Ula dio lu konsilis a me ke me devus krear bela desegnuro por explikar to a la pueri di mea planeto.

— Se li uladie voyajos, ta desegnuro posible esos utila por li — lu dicis a me —. Ulafoye onu povas ajornar la labori facenda, ma pri la baobabi lo okazus katastrofo. Me konocas planeto habitita da ociero ilqua ne extirpis tri arbusti...

Segun la indiki de la princeto me desegnis la planeto. Esas jenanta por me adoptar etikala posturo, ma la danjero de la baobabi esas poke konocata, e la riski por ti qui perdesos en asteroido esas tante multa ke ecepte me oblivias mea rezervemeso e me dicas a li:

— Pueri, atencez la baobabi!

Por avertar mea amiki pri ta nekonocata danjero olqua de multa tempo ante nun guatas li, same kam me, me sorgoze laboris por krear ta desegnuro. La leciono lernebla de olu meritas atenco.

Posible vi questionos: "Pro quo ne esas en ta libro altra desegnuri tante bela kam la desegnuro de la baobabi?" La respondo ya esas simpla: me intencis desegnar oli ma me ne sucesis. Kande me desegnis la baobabi, me impulsesis da la urjanteso.

Chapitro VI

Ho princeto! Pokope me komprenis la kauzo de vua melankolio. Longatempe vua unika distrakto esis observar la dolceso di la sunokusho. Ton me savis en la matino di la quaresma dio, kande vu dicis a me:

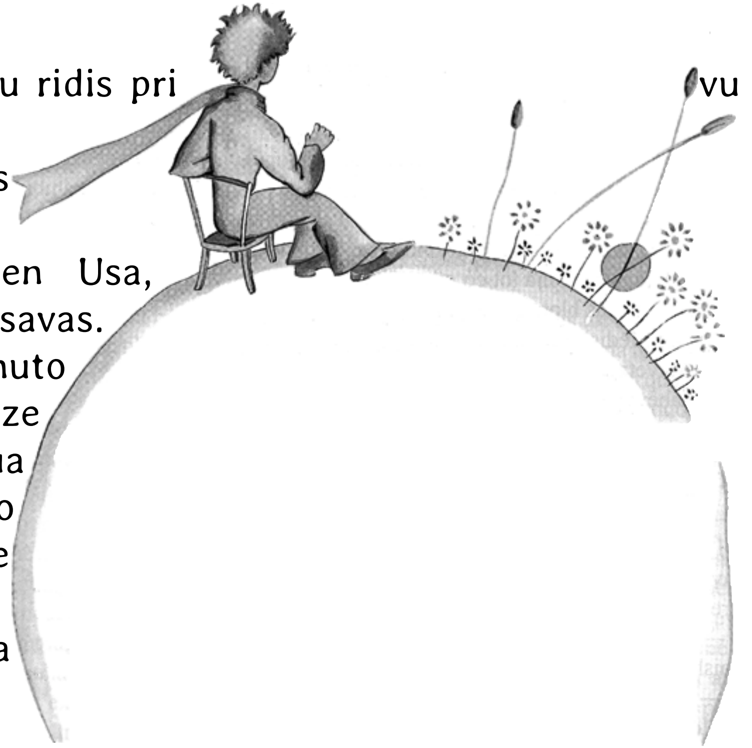
— La sunokushi tre multe plezas me.

— Ma onu devas vartar...

— Quon vartar?

— Vartar la sunokushesko.

Unesme vu surprizesis, ma pose vu ridis pri vu ipsa e vu dicis a me:

— Me sempre pensas ke me esas heme!

Evidente kande esas diomezo en Usa, vespereskas en Francia, ton omni savas. Suficus voyajar a Francia en un minuto por observar sunokusho. Desfortunoze Francia esas tro fora lando. Ma en vua mikra planeto suficis movar vua stulo ula pazi por observar krepuskulo tante freque kam vu deziras lo...

— Dum un dio me observis la kusho di la suno quaradek e tri foyi!

Poka tempo pose vu dicis:

— Ka vu savas...? Kande onu vere esas trista, observar la sunokusho esas tante agreabla...

— Lore, erste dio, en qua vu observis quaradek e tri sunokushi, ka vu esis tre trista?

La princeto respondis nulo.

Chapitro VII

Ye la kinesma dio, itere danke la mutonyuno, altra sekreto de la vivo di la princeto revelesis a me. Abrupte, sen ula introdukto, kom rezultajo de problemo silence meditita longatempe, lu questionis a me:

— Se mutonyuno manjas arbusti, anke olu manjas flori, ka no?

— Mutonyuno manjas omno quon olu trovas.

— Kad anke flori qui havas dorni?

— Yes, anke la flori qui havas dorni.

— Do, por quo la dorni esas utila?

Me konfesas ke me ne savis quon respondar a lu. Me esis tre okupita intencante ekskrubagar bolto di la motoro di mea aeroplano, la avario aspektis tre grava e me tre multe suciis pro to e pro ke la drinkebla aquo exhausteskis, do me timeskis la maxim mala fino.

— La dorni, do, por quo oli esas utila?

La princeto nulatempe renuncis respondo por questiono da lu. Pro ke me esis tre iracigita pro la grava avario, me respondis sen meditar la respondo:

— La dorni esas neutila, oli kreskas pro la malico di la flori.

— Ho!

E pos mikra silenco, lu dicis a me kelke rankorizita:

— Me ne kredas lo! La flori esas debila, naiva, oli defensas su quale oli povas. Pro lia dorni, la flori kredas ke sua aspekto esas terorigiva...

Me nulon respondis. Tainstante me pensis "Se ta bolto pluse rezistas jirar lore me eksaltigos olu per violenta martelofrapo". Ma la princeto itere interruptis mea pensi:

— Ka vu kredas ke la flori...

— Tote no! Tote no! Me kredas nulo! — me respondis sen meditar lo —. Ka vu ne koncias ke me nun sorgas pri serioza aferi?

Lu regardis me tote astonita.

— Pri seriozaji!

Lu observis me, qua havis enmanue mea martelo, mea fingri makulizita de nigra graso e me esis inklinita sur objekto olqua aspektis tre leda a lu.

— Vu parolas same kam adulti!

Ta vorti kelke shamigis me, ma lu senkompate dicis pluse a me:

— Vu konfundas omno...! vu ne esas kapabla dicernar...!

Lu esis tre iracigita. Lua kapon lu sukusis dum ke la vento movis lua oratra hararo.

— Me konocas planeto habitita da karmezina viro, qua nulatempe flaris la odoro di floro, nek lu admiris stelo, nek lu amis persono. Dum lua tota vivo lu nur facis adicioni. E dum la tota dio lu repetas sencese, same kam vu: "Me esas serioza persono! Me esas serioza persono!" E do lu inflesas pro fiereso. Ma por me lu ne esas persono ma fungo!

— Quo?

— Fungo!

La princeto esis tote pala pro iraco.

— Dum yaromilioni la flori havis dorni, dum yaromilioni la mutonyuni manjas la flori malgre la dorni. Ka ne esas afero grava intencar komprenar pro quo la flori dornifas malgre ke ta dorni esas neutila? Ka ne esas afero grava la luktado inter la mutonyuni e la flori? E ka to omno ne esas plu multe grava afero kam la adicioni de grasoza e karmezina viro? E se me konocas floro, qua esas unika en la mondo e nur existas en mea planeto, e mutonyuno povus glutar ta floro, do destruktar olu, sen konciar lo, ka to ne esas importanta?

Lu redeskis e dicis:

— Se ulu amas floro, qua esas la unika de lua speco inter milioni e milioni de steli, suficas observar ta steli por ke ta persono esez felica. Lu dicus a su: "Mea floro esas ibe, ulaloke..." Ma se la mutonyuno manjas la floro, por lu la tota steli subite aspektus extingita! Ka to ne esas importanta?

Lu ne pluse povis parolar, nam subite ploreskis. Nokteskis. Me desprenis mea utensili. Tainstante mea martelo, mea bolto, la dursto, la hungro e la morto ne plus esis grava por me, nam en stelo, en mea planeto Tero, esis princeto qua bezonis konsolacesar!

Me embracis e bersis lu. Me dicis a lu: "La floro, quan vu amas, ne esas en danjero... me desegnos kuraseto por la floro e muzeloligilo por vua mutonyuno... me..." Me ne bone savis quon dicar, e pro mea stulteso me anke ne savis quale konsolacar lu... La lakrimi-lando esas tante misterioza...!

Chapitro VIII

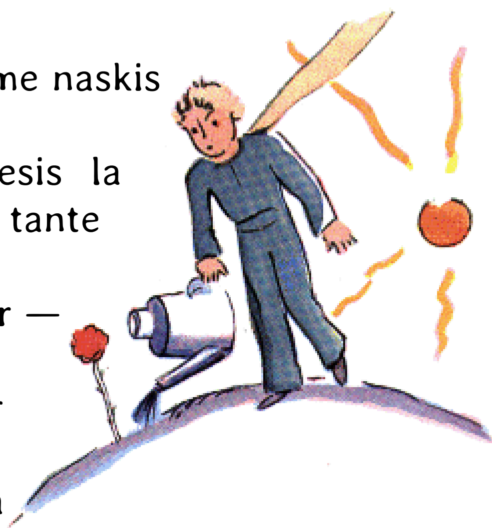

Me tre rapide lernis quale konocar plu bone ta floro. En la planeto di la princeto sempre kreskabis simpla flori olqui havis nur un serio de petali, okupante poka spaco e jenante nulu. Ta simpla flori aparis singlamatine inter la herbi e velkis vespere. Ma ta qua jermifis de semino arivita de nekonocata loko e la princeto atence observis dum olua sproso, esis tote diferanta kam la cetera semini. Malgre la detaloza observado da la princeto, lu ne esis kapabla deskovrar olua klaso. Forsan ta esis nova speco de baobabo. Ma la arbusteto balde cesis kreskar e produktis granda burjono. La princeto, qua esis apud la arbusteto kande olu burjonifis, esperis mirakloza aparo ek la granda burjono, ma la floro shirmata en sua verda kuraso, senfine preparis olua beleso. Olu sorgoze selektis sua kolori e lente vestizis su montrante unope olua petali, nam olu nulakaze intencis naskar tote krumplita quale la papavereti, olu intencis aparar en la splendideso di olua beleso. Ha! olu esis tre koketa! Olua misterioza tualetado duris plura dii. Uladie dum la jornesko, aparis samatempe kam la suno la tota beleso di la floro. Ed olu, qua tante sorgoze e senhaste laboris, dicis ocitante:

— Ha! Me pregas pardono... me jus vekis... me ankore ne pektis me...!

La princeto ne povis celar ilua admiro a la floro:

— Quante bela vu esas!

— Ka no? — dolce respondis la floro —. Pluse me naskis samatempe kam la suno...

La princeto konstatis ke la modesteso ne esis la qualeso maxim importanta di la floro, ma olu esis tante bela!

— Me kredas ke nun esas la kloko por dejunetar — dicis la floro —. Voluntez kelke atencar me...

E la princeto, tote konfuza, serchis irigacilo por donar aquo fresha a la floro.

Tale la floro tormenteskis la princeto pro olua frivoleso. Uladie, exemple, parolante pri olua quar dorni, olu dicis a la princeto:

— Ya povas venar tigri, kun sua ungli...

— En mea planeto esas nula tigro — dicis la princeto —, pluse la tigri ne manjas herbo.

— Ma me ne esas herbo — respondis dolce la floro.

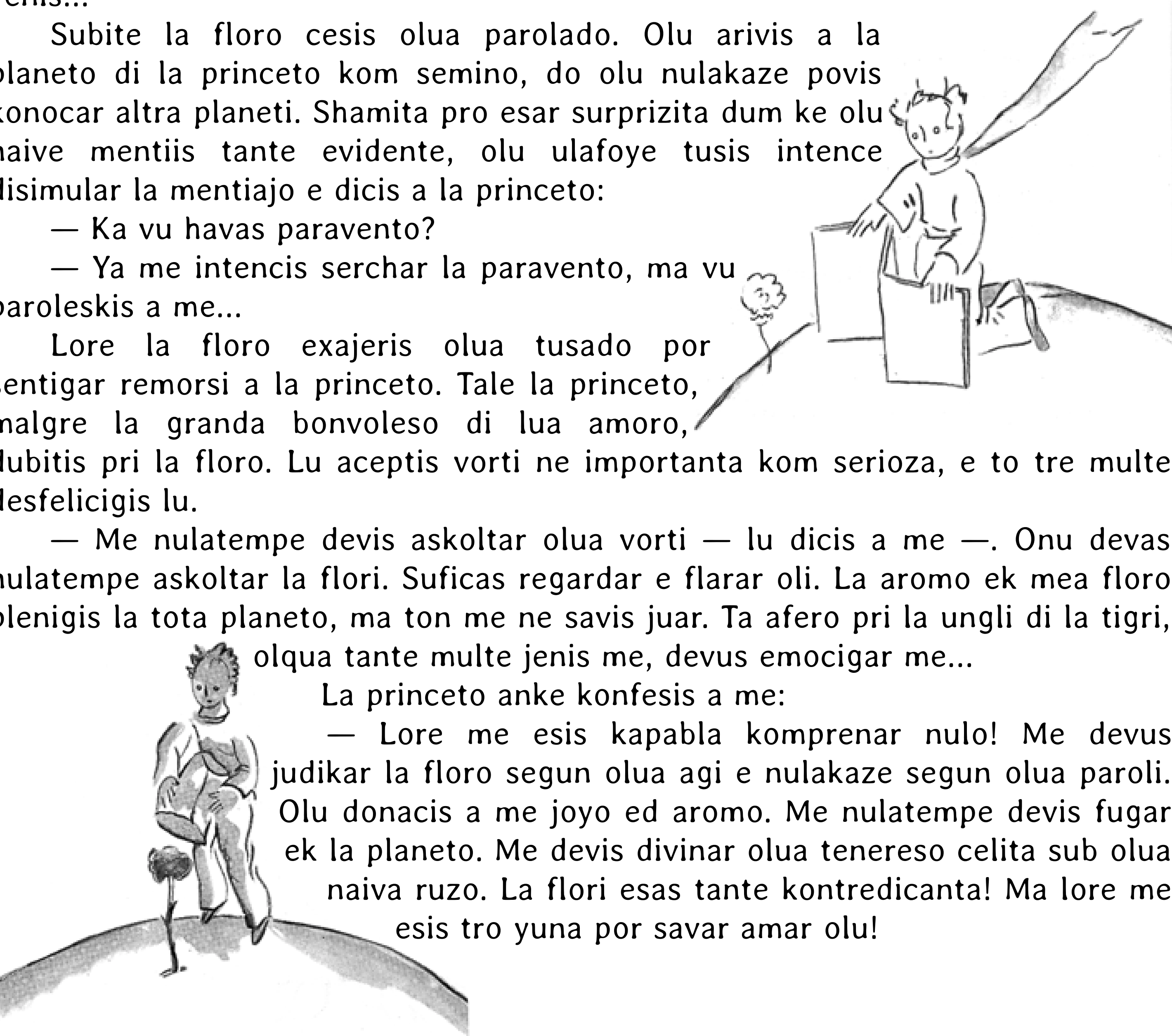
— Pardonez...

— Me ne timas la tigri, ma me abominas la aerosufli.

Ka vu ne havas paravento?

"Abominar la aerosufli... to ne esas avantajo por planto — pensis la princeto — Ta floro esas tro komplikata..."

— Dum la nokto me deziras ke vu protektez me per vitra klosho. Hike la vetero esas tre kolda. Ta planeto esas poke komfortoza, ma olta deube me venis...

Subite la floro cesis olua parolado. Olu arivis a la planeto di la princeto kom semino, do olu nulakaze povis konocar altra planeti. Shamita pro esar surprizita dum ke olu naive mentiis tante evidente, olu ulafoye tusis intence disimular la mentiajo e dicis a la princeto:

— Ka vu havas paravento?

— Ya me intencis serchar la paravento, ma vu paroleskis a me...

Lore la floro exajeris olua tusado por sentigar remorsi a la princeto. Tale la princeto, malgre la granda bonvoleso di lua amoro, dubitis pri la floro. Lu aceptis vorti ne importanta kom serioza, e to tre multe desfelicigis lu.

— Me nulatempe devis askoltar olua vorti — lu dicis a me —. Onu devas nulatempe askoltar la flori. Suficas regardar e flarar oli. La aromo ek mea floro plenigis la tota planeto, ma ton me ne savis juar. Ta afero pri la ungli di la tigri, olqua tante multe jenis me, devus emocigar me...

La princeto anke konfesis a me:

— Lore me esis kapabla komprenar nulo! Me devus judikar la floro segun olua agi e nulakaze segun olua paroli. Olu donacis a me joyo ed aromo. Me nulatempe devis fugar ek la planeto. Me devis divinar olua tenereso celita sub olua naiva ruzo. La flori esas tante kontredicanta! Ma lore me esis tro yuna por savar amar olu!

Chapitro IX

Me kredas ke la princeto profitis la ekmigrado di sovaja uceli por eskapar ek la planeto. Matine, ante la foriro, lu konvenante reguligis lua planeto. Lu sorgoze skrapis lua aktiva volkani. Du aktiva volkanin lu posedis. Oli esis tre utila por varmigar la dejuneto singlamatine. Lu anke posedis un extingita volkano. Anke ta volkano skrapesis da la princeto, qua dicis pri olu “Nulu savas quo eventos future...” Se la volkani bone skrapizesas lore oli brulas tranquile e reguloze, sen eruptar. La volkanala erupti esas quale la fairo en la kameni. Evidente, en Tero, ni esas tro mikra por skrapar nia volkani, yen pro quo oli esas desquietiganta a ni.

La princeto extirpis, kun kelka melankolio, la lasta sprosi de baobabi. Lu pensis ke lu nulatempe rivenos. Ma tamatine la kustumala labori semblis a lu extreme dolca. E kande lu lastafoye irigacis lua floro, lu konciis ke lu deziregis plorar.

— Adio — lu dicis a la floro.

Ma la floro ne respondis a lu.

— Adio — itere lu dicis.

La floro tusis, ma la tuso ne kauzesis da olua katareto.

— Me esis stulta — olu fine ficis —. Pardonez me. Intencez esar felica.

La princeto surprizesis pro ta ne reprochema respondo. Lu restis senmova, tote trublita, kun la vitra klosho prenita. Lu ne komprenis ta dolca quieteso.

— Yes, yes, me amas vu — dicis la floro —. Esas mea la kulpo ke vu nulo savis pri to. Ma to ne plus importas. Ma vu esis tam stulta kam me ipsa. Intencez esar felica... Desprenez ta vitra klosho, me ne plus bezonos olu.

— Ma la vento...

— Mea katareto ne esas tante grava... La fresha noktala aero risanigos me. Me esas floro.

— Ma la bestii...

— Me mustas tolerar du o tri raupi se me deziras konocar la papilioni. Onu dicas ke oli esas belega! Altrakaze qua vizitos me? Vu esos tre fore. Koncerne la bestii me ne timas oli, nam me havas mea ungli.

E la floro montris naive lua quar dorni a la princeto. Pose olu dicis:

Ne vu ajornez la adio. Vu decidis ekirar ta planeto, do nun departez!

La floro ne volis ke la princeto vidis olu plorar. Ta floro esis tante superba...

Chapitro X

La princeto trovesis en la regiono di la asteroidi 325, 326, 327, 328, 329 e 330. Lu vizitis oli unope por konsumar la tempo e por instruktar su.

La unesma asteroido habitesis da rejo, qua vestizita per purpuro ed ermeno sidesis sur tre simpla, tamen majestoza trono.

— Ha! Yen submisito! — klamis la rejo kande lu vidis la princeto.

E la princeto questionis a su:

— Quale lu povas konocar me se lu nulatempe men vidis ante nun?

La princeto ne savis ke por la reji la mondo esas tre simpla, nam omna personi esas lia submisiti.

— Proximigeskez por ke me povez vidar vu maxim bone — dicis a la princeto la rejo, qua esis tre fiera pro esar rejo ad ulu.

La princeto serchis okule loko por sideskar, ma pro ke la planeto parkovresis da la belega ermena mantelo di la rejo, la princeto decidis permanar stacanta. Pro ke lu esis tre fatigita lu ocitis.

— La etiko ne permisas ocitar koram rejo — dicis la rejo —, do me interdiktas a vu ocitar.

— Ton me ne povas evitar — dicis la konfuza princeto —, me voyajis longatempe e me ne dormis...

— Takaze me imperas ke vu ocitez — dicis la rejo a la princeto —. Dum multa yari me vidis nulu ocitar, do la ociti esas por me kuriozajo. Nu! Vu ocitez itere! To esas impero da me a vu!

— To timidigas me, me ne plus povas obediar vua imperi — dicis a la rejo la redeskanta princeto.

— Hum! Hum! — respondis la rejo —. Do... lore... me... me imperas vu ulafoye ocitar ed altrafoye...

La rejo kelke stoteris, ofensita. Forsan pro ke por lu lua autoritato esis extreme importanta e respektenda, e lu ne toleris la desobediemeso. Lu esis rejo absolutisma. Ma pro ke lu esis tre bona lua imperi sempre esis saja.

— Se me imperus — lu dicis freque — ke generalo transformez su ye muevo, e lu ne obedius mea impero, lu ne esus la kulpanta, ma me ipsa.

— Ka me darfas sideskar? — dicis timeme la princeto.

— Me imperas ke vu sideskez — respondis la rejo dum ke majestoze proximigis a su basko di lua ermena mantelo.

La princeto astonesis, la planeto esis tante mikra ke lu ne komprenis ube esas la submisiti di la rejo.

— Sinioro — dicis la princeto a la rejo — me pregas permiso por questionar ulo a vu...

— Me imperas ke vu questionez to a me — dicis nemediate la rejo.

— Sinioro... quon vu regnas?

— Omnon — respondis la rejo kun granda simpleso.

— Kad omnon?

La rejo, per diskreta gesto, montris lua planeto, la altra planeti e la steli a la princeto.

— Ka vu regnas to omno? — dicis la princeto.

— Yes, to omnon me regnas... — respondis la rejo.

Nam lu ne esis simple absolutisma monarko, ma lu anke esis universala monarko.

— E ka la steli esas obediema?

— Certe! — dicis la rejo —. Oli haste obedias mea imperi. Me ne toleras la desobediemeso.

Tante granda povo marveloze astonis la princeto. Se lu esabis tante povoza, lu povus observar erste la sama dio ne nur quaradek e tri kushi di la suno, ma sepadek e du, o cent, o duacent kushi di la suno sen oblige movar ad altra loko lua stulo. E pro ke lu tristigesis pro la memoro de sua mikra planeto abandonita,

lu audacis pregar favoro a la rejo:

— Me volus vidar sunokusho... Komplezez me... Imperez a la suno ke olu celez su...

— Se me imperas a generalo ke lu flugez de floro ad altra floro same kam papiliono, o ke lu kreez tragediala verko, o ke lu transformez su ye muevo, e se la generalo ne obedios mea impero, lore qua esus la kulpanta? Ka lu o me?

— Vu — dicis ferme la princeto.

— Tote yuste. Onu devas postular de singlu to quon lu esas kapabla facar o donar — explikis la rejo —. La autoritato havas kom fundamento la sajeso. Se vu imperas a vua populo jetar su aden la maro, ta populo revoltos kontre vu. Me havas la yuro postular obediemeso pro ke mea imperi esas saja!

— Nu! Lore, quo eventos pri mea sunokusho? — rimemorigis a la rejo la princeto, qua nulatempe obliviis questiono da lu.

— Vu vidos la sunokusho. Ton me postulos, ma pro mea savo pri la regno-arto me vartos la oportuna instanto.

— E kande to eventos? — questionis la princeto.

— Hum! Hum! — respondis la rejo, qua nemediate konsultis grosa almanako — La sunokusho eventos ula hori pos nun... hodie vespere... cirkume ye dek e non kloki quaradek. Erste ta kloko vu konstatos ke onu obedias me.

La princeto ocitis. Lu regretis lua frustrita sunokusho, ed altralatere lu ja tedeskis.

— Me havas nulo facenda hike — dicis la princeto a la rejo —. Me intencas forirar.

— Ne vu forirez — dicis la rejo, qua esis fiera pro havar submisito —. Se vu ne foriras me nominos vu ministro.

— Ministro pri quo?

— Pri... yusteso!

— Ma hike esas nulu judiciebla!

— Onu nulatempe savas... — dicis la rejo —. Ankore me ne povis trairar mea rejio. Me esas tre olda, ne esas suficanta spaco por karoso e marchar fatigas me.

— Ho! Ma me ja vidis... — dicis la princeto, qua inklinis su intence observar la altra latero di la planeto —. Esas nulu sur ta latero!

— Lore vu judicios vu ipsa — respondis a lu la rejo —. To esas plu desfacila laboro kam judiciar altri; e se vu sucesos judiciar vu ipsa lore vu esos vera sajulo.

— Me povas judiciar me ipsa irgaloke, me ne bezonas restar hike.

— Hum! Hum! — klamis la rejo —. Me suspektas ke ulaloke sur ta planeto esas olda rato, me audas olu dum la nokto. Ye ula dii vu komdamnos la rato ye morto-puniso e tale olua vivo dependos de vua yusteso; ma vu omnafoye amnestios la rato por sempre havar ulo judiciebla.

— Me ne prizas komdamnar ulu ye morto-puniso — respondis la princeto —, do me foriras.

— No — dicis la rejo.

Ma la princeto, qua ja esis pronta por departar, ne volis pluse afliktar la olda monarko:

— Se Vua Majesto deziras akurate esar obediita, lore vu povas imperar ulo saja a me, exemple, vu povas imperar a me ke me forirez ne plu tarde kam un minuto pos nun. La nuna instanto esas oportuna.

Pro ke la rejo nulo respondis, la princeto unesme hezitis, ma pos sospiro lu forireskis.

— Me nominas vu mea ambasadisto — haste kriis la rejo.

Lu aspektis havar tre granda autoritato.

“La adulti esas tre stranja” — dicis a su la princeto dum la voyajo.

Chapitro XI

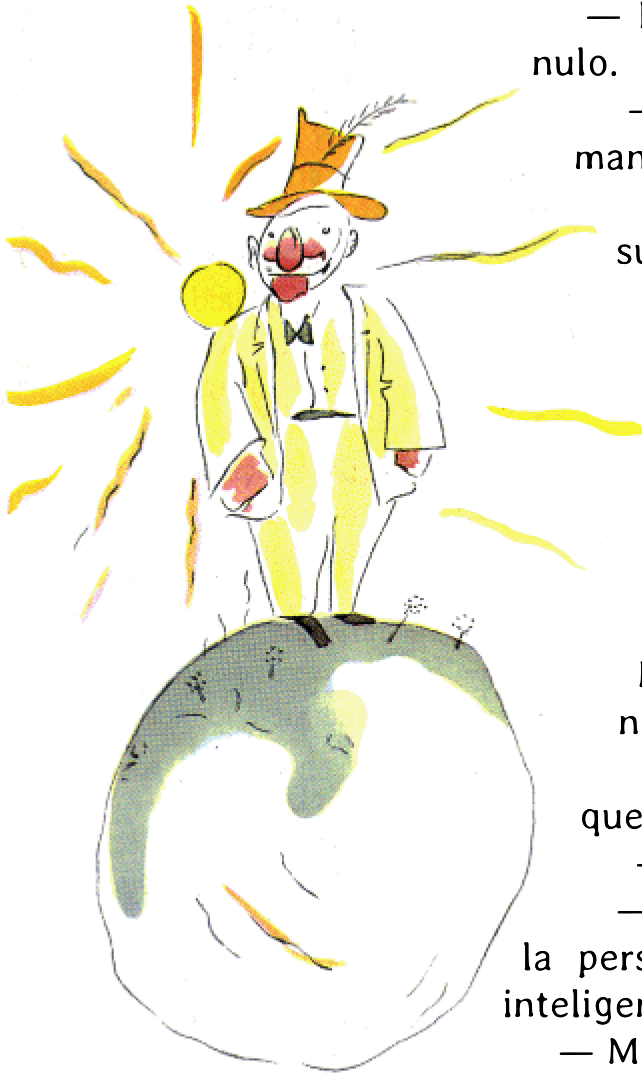
La duesma planeto habitesis da superbulo:

— Ha! Ha! Ha! Yen vizito da admiranto — klamis la superbo pos fore vidar la princeto qua iris a ta planeto.

Evidente, por la superbi la cetera personi sempre esas admiranti.

— Bona matino! — dicis la princeto —. Vu metas stranja chapelo!

— Olun me uzas por salutar kande ulu aplaudas ed aklamas me — respondis la superbo —. Regretinde nulu vizitas mea planeto.

— Ka yes? — dicis la princeto, qua komprenis nulo.

— Intershokigez la parto interna di vua manui — konsilis la superbo a lu.

La princeto intershokigis lua manui. La superbo salutis modeste levante lua chapelo.

— To esas plu amuziva kam la vizito a la rejo — pensis la princeto. E lu itere intershokigis lua manui. La superbo itere salutis levante lua chapelo.

Pos kin minuti la princeto tedeskis pro la monotoneso di la ludo.

— Nu! Quon onu devas facar por ke la chapelo falez? — questionis la princeto.

Ma la superbo ton ne komprenis. La superbi nur komprenas la laudi.

— Ka vu vere tre multe admiras me? — lu questionis a la princeto.

— Quo esas admirar?

— Admirar me, to esas rikonocar ke me esas la persono maxim bela, bele vestizita, richa ed inteligenta sur ta planeto.

— Ma vu esas la unika habitanto!

— Voluntez esar komplezema a me! Admirez me irgakaze!

— Me vun admiras — dicis a lu la princeto levante la shultri —. Ma por quo to esas utila a vu?

E la princeto foriris.

“La adulti certe esas tre stranja” — dicis a su la princeto dum la voyajo.

Chapitro XII

La sequanta planeto habitesis da ebriulo. Ta vizito esis tre kurta, ma plenigis de melankolio la kordio di la princeto:

— Quon vu facas ibe? — lu dicis a la drinkero, qua esis sidanta apud grupo de plena boteli ed altra grupo de vakua boteli.

— Me drinkas — respondis la ebrio kun funera mieno.

— Ma, pro quo vu drinkas? — questionis a lu la princeto.

— Por obliviar — respondis la drinkero.

— Por quon obliviar? — questionis la princeto, qua de ta instanto kompatis la ebrio.

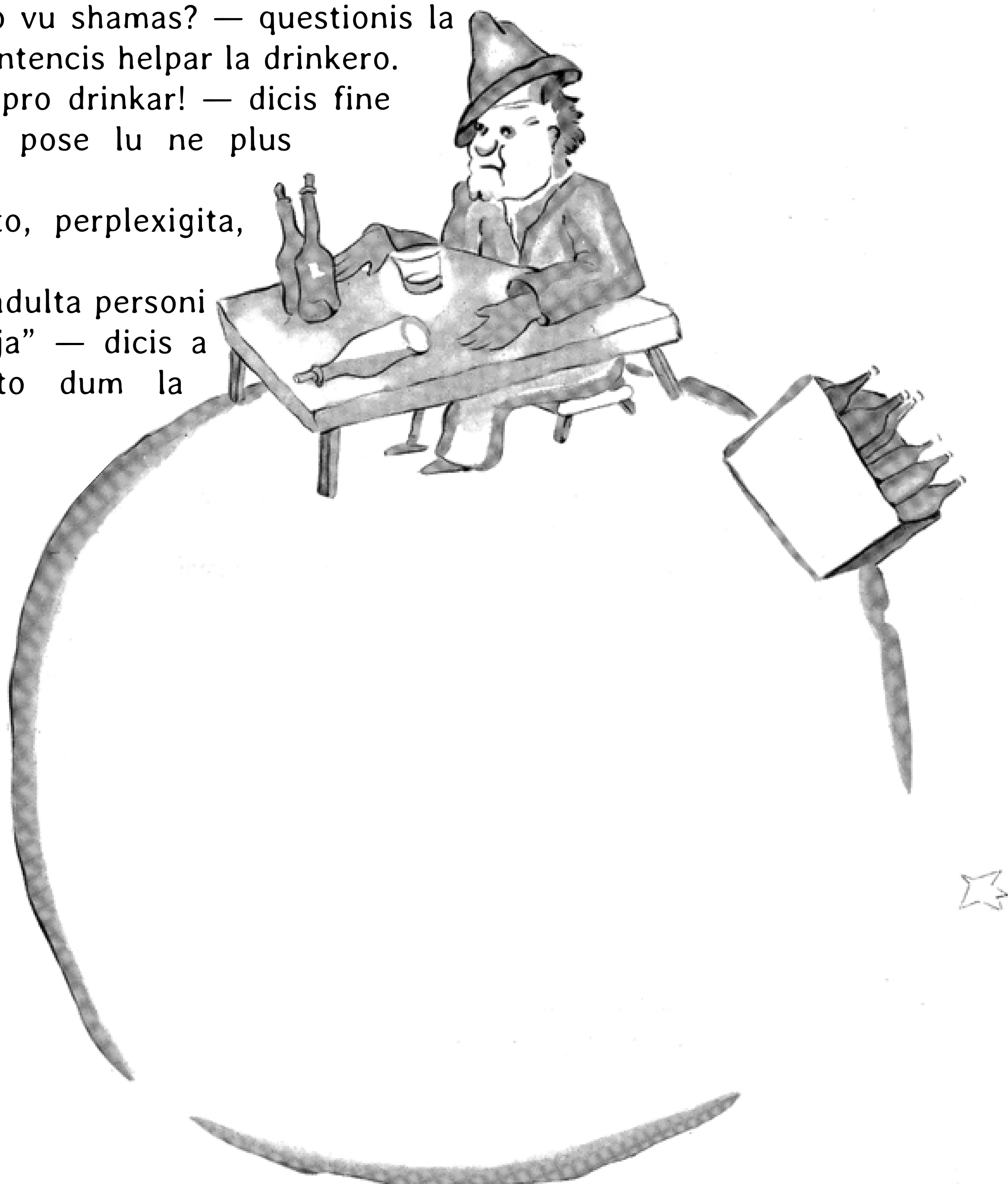
— Por obliviar ke me shamas — konfesis la drinkero inklinante lua kapo.

— Pro quo vu shamas? — questionis la princeto, qua intencis helpar la drinkero.

— Shamo pro drinkar! — dicis fine la drinkero e pose lu ne plus parolis.

La princeto, perplexigita, foriris.

“Certe la adulta personi esas tre stranja” — dicis a su la princeto dum la voyajo.

Chapitro XIII

La quaresma planeto habitesis da negociistulo, qua tante okupesis ke lu mem ne levis lua kapo por regardar la jus arivinta princeto.

— Bona jorno — dicis a lu la princeto —. Vua sigaro extingesis.

— Tri plus du esas kin. Kin plus sep esas dek e du. Dek e du plus tri esas dek e kin. Bona jorno! Dek e kin plus sep esas duadek e du. Duadek e du plus sis esas duadek e ok. Me ne havas tempo por itere acendar mea sigaro. Duadek e sis plus kin esas triadek e un. Uf! La sumo esas kinacent e unamilioni e sisacent e duadek e duamil e sepacent e triadek e un.

— Kinacentamilioni de quo?

— Ka vu ankore esas hike? Kinacentamilioni de... ton me ne savas... me havas tanta laboro facenda! Me esas serioza persono, me ne amuzas me pri bagatelaji! Du plus kin esas sep...

— Kinacentamilioni de quo? — itere questionis la princeto, qua dum lua vivo nulatempe renuncis obtenar respondo a questiono da lu.

La negociisto levis sua kapo.

— Me habitas ta planeto depos kinadek e quar yari. Dum ta tempo nur trifoye me jenesis. La unesma eventis duadek yari ante nun, pro karabo qua arivis de nekonocata loko. Olu produktis bruiso tante desagreabla ke me eroris quarfoye en adiciono. La duesma eventis dek e un yari ante nun pro akuta

reumatismo. Me devus exercar mea korpo, ma me ne havas tempo por promenar. Me esas serioza persono. E la triesma foyo esas ta ipsa! Me dicis kinacentamilioni...

— Milioni de quo?

La negociisto komprenis ke lu mustis respondar la questiono da la princeto.

— Milioni de ta mikra objekti qui ulafoye onu vidas sur la cielo.

— Ka mushi?

— No, mikra objekti brilanta.

— Kad abeli?

— Tote no! Oli esas ta mikra objekti qui revigas la ocieri. Me esas serioza persono, me ne esas ociera nek me havas tempo por revadar!

— Ha! Ka steli?

— Yes, yes, steli!

— E quon vu facas per kinacentamilioni de steli?

— Kinacentamilioni e sisacent e duadek e duamil e sepacent e triadek e un. Me esas persono serioza e preciza.

— Quon vu facas per ta steli?

— Quon me facas per ti?

— Yes.

— Nulon. Simple me posedas oli.

— Ka vu posedas la steli?

— Yes.

— Ma me vidis rejo qua...

— La reji posedas nulo. Li simple regnas... To esas tote diferanta afero.

— E por quo esas utila a vu posedar la steli?

— To esas utila a me por esar richa.

— E pro quo esas utila esar richa?

— Por komprar plusa steli, se ulu deskovras nova steli.

“Ta viro rezonas preske same kam la ebriulo” — dicis a su la princeto. Tamen lu questionis pluse.

— Quale onu povas proprietar la steli?

— Qua proprietas oli? — respondis impetuoze la negociisto.

— Ton me ne savas... Me kredas ke nulu proprietas la steli.

— Do olin me proprietas, nam me esis la unesma persono qua intencis proprietar la steli.

— Ka to suficas?

— Kompreneble. Kande vu trovas diamanto, olquan nulu proprietas, vu esos lua proprietanto. E se vu trovas insulo, olquan nulu proprietas, vu esos lua proprietanto. Samamaniere, se vu esas la unesma persono qua havas ideo, e vu patentigas ta ideo, lore vu esos olua unika proprietanto. Do me proprietas la steli pro ke nulatempe ulu havis la ideo proprietar oli.

— To esas verajo — dicis la princeto —. Ma quon vu facos per la steli?

— Me administras oli, me kalkulas e rikalkulas olia nombro — respondis la

negociisto —. Ta laboro esas desfacila, ma me esas serioza persono.

Ta respondo ne tote satisfacis la princeto, qua dicis:

— Se me proprietas kravatego me povas metar olu an mea kolo e portar olu, se me proprietas floro me povas koliar e portar olu irgaloke. Ma vu ne darfas prenar la steli e portar oli ulaloke!

— No, ma me povas depozar la steli en banko.

— Quon to signifikas?

— To signifikas ke me skribas sur papero la nombro de mea steli e pose me depozas ta papero en tirkesto olquan me pose klozas per klefo.

— E ka nulo pluse?

— Yes, to suficas.

"To esas amuzanta" — pensis la princeto — "e suficante poeziala, ma ne tre serioza."

Pri la serioza kozi la princeto havis idei tre diferanta kam olti di la adulti.

— Me — lu dicis ankore — proprietas floro quan me irigacas singladie. Me proprietas volkani quin me skrapizas singlasemane, anke extingita volkano pro ke nulu savas quo eventos future. Me, kom proprietanto, esas utila a mea volkani, ed a mea floro. Ma vu ne esas utila a la steli...

La negociisto intencis parolar, ma lu ne trovis apta respondo. Lore la princeto foriris.

"Certe la adulti esas tre stranja" — dicis a su la princeto dum la voyajo.

Chapitro XIV

La kinesma planeto esis tre stranja. Olu esis la plu mikra planeto ek omni. Olu havis nur la suficanta spaco por un stradolanterno ed un lanternisto. La princeto ne komprenis por quo esis utila en la cielo, en planeto sen domi nek habitanti, lanterno e lanternisto. Tamen lu pensis: “Forsan ta viro esas absurda; tamen lu esas min absurda kam la rejo, kam la superbo, kam la negociisto e kam la ebrio. Adminime lua laboro havas senco. Kande lu acendas lua lanterno, lo aspektas la nasko de stelo o de floro. Kande lu extingas lua lanterno, lu dormigas la stelo o la floro. Yen belega laboro, e pro ke olu esas belega lore olu esas utila.”

Kande lu arivis sur la planeto, lu respektoze salutis la lanternisto:

— Bona matino! Pro quo vu jus extingis la lanterno?

— Pro la instruciono — respondis la lanternisto — Bona matino!

— Quo esas la instruciono?

— La instruciono esas cakaze extingar la lanterno. Bona nokto!

E lu itere acendis la lanterno.

— Ma pro quo vu itere acendis olu?

— Pro la instruciono — respondis la lanternisto.

— Me komprenas nulo — dicis la princeto.

— Esas nulo komprendenda — dicis la lanternisto —. La instruciono esas la instruciono. Bona matino!

E lu extingis la lanterno.

Pose lu sikigis la sudoro di lua fronto per nazotuko rede quadratizita.

— Mea mestiero esas ulo terorigiva. Olim olu esis agreabla. Matine me extingis la lanterno e vespere me acendis olu. La cetera tempon di la dio me uzis por repozar jorne, e dormar nokte.

— E pose, ka la instruciono chanjesis?

— La instruciono ne chanjesis — dicis la

lanternisto — e to teroras! Singlayare la planeto rotacas plu rapide, ma la instruciono ne chanjesis.

— E do...? — dicis la princeto.

— Nun la planeto rotacas unfoye singlaminute, e lore naskas nova dio. Do me ne havas tempo por repozar, me acendas ed extingas la lanterno unfoye singlaminute.

— Yen rarajo! Do ka hike la dio-durado esas un minuto?

— To tote ne esas stranjajo meaopinione — dicis la lanternisto —. Ni konversis dum un monato.

— Ka dum un monato?

— Yes, hike triadek minuti esas triadek dii. Bona nokto!

E lu itere acendis la lanterno.

La princeto regardis la lanternisto e vere prizis lu pro tante fidele obediar la instruciono. Lu memoris la sunokushi quin lu ipsa altratempe observis per movar lua stulo. La princeto volis helpar lua amiko:

— Atencez! Me konocas metodo per qua vu povos repozar segunvole...

— Me sempre volas repozar — dicis la lanternisto.

To ne esas surpriziva, nam onu povas esar samatempe fidela ed ociera.

E la princeto duris parolar:

— Vua planeto esas tante mikra ke vu povas cirkumirar olu per tri granda pazi. Vu nur devas lente marchar por sempre esar sub la suno, e tale kande vu deziros repozar lore vu marcheskos... e la durado di la jorno esos ta quan vu volez.

— To ne tre multe helpos me — dicis la lanternisto —. To quon me maxim multe prizas esas dormar.

— Ho! Desfortuno! — dicis la princeto.

— Certe desfortuno! — dicis la lanternisto — Bona matino! — e lu extingis la lanterno.

Dum la voyajo ek la planeto la princeto pensis: “Ilta esus desprizita da la altri; da la rejo, da la superbo, da la ebrio e da la negociisto. Tamen lu esis la unika persono qua ne semblis ridinda a me, posible pro ke lu sucias pri ulo vice nur suciar pri su.”

La princeto chagrene sospiris e dicis a su: “Ilta esas la unika persono quan me povus amikigar, ma lua planeto esas tante mikra ke olua spaco ne suficas por du personi...”

Ma la princeto ne audacis konfesar a su ke to quo facinis lu en ta benedikita planeto esis olua mil e quaracent e quaradek sunokushi singladie!

Chapitro XV

La sisesma planeto esis dekople plu vasta kam la kinesma, ed olu habitesis da olda viro, qua skribis granda libri.

— Ho! Yen exploristo! — lu klamis kande lu vidis la princeto.

La princeto sideskis apud la tablo e repozis dum poka tempo. Lu tante multe voyajis!

— Deube vu venas? — dicis a lu la oldulo.

— Quo esas ta grosa libro? — dicis la princeto — Quon vu facas hike?

— Me esas geografo — dicis la oldulo.

— Quo esas geografo?

— Geografo esas ciencisto qua savas ube esas la oceani, la riveri, la urbi, la monti e la dezerti.

— To aspektas tre interesanta — dicis la princeto —. Yen fine vera profesiono!

E lu regardis la cirkumaji di la planeto di la geografo. Nulatempe lu vidis planeto tante majestoza.

— Vua planeto esas tre bela. Kad esas oceani sur olu?

— Ton me ne povas savar — dicis la geografo.

— Ha! — la princeto deceptesis da ta respondo —. E ka monti?

— Ton me ne povas savar — respondis la geografo.

— E kad urbi, riveri e dezerti?

— Anke ne ton me povas savar — dicis la geografo.

— Ma vu esas geografo!

— Korekte — dicis la geografo —, ma me ne esas exploristo. Exploristi mankas a me. Geografo ne esas la persono qua inquestas pri urbi, riveri, monti, oceani e dezerti. Geografo esas tro importanta por vagadar, lu sempre esas en lua kontoro por aceptar la exploristi e questionar informi a li e pose notar oli. E se ta informi pri la explorita loki, esas interesanta lore la geografo inquesteskas pri la etiko di la exploristo.

— E por quo to?

— Pro ke se exploristo mentias e lua informi registragesas en libri de geografio, to produktos enorma dizastri. Anke same eventus se exploristo esas

ebria.

— Pro quo? — dicis la princeto.

— Pro ke la ebrii omnon vidas duopligita. Lore la geografo registragus la existo de du monti en loko ube vere nur esas un monto.

— Me konocas persono — dicis la princeto — qua esus mala exploristo.

— To esas posibla. Do kande la etiko di exploristo esas fidinda onu inquestas pri to quon lu deskovris.

— Onu vizitas la deskovrita loko?

— No. To esas tro komplikita. Onu postulas de la exploristo ke lu ofrez pruvi. Exemple, se onu deskovris granda monto lore la exploristo devas montrar granda stoni.

La geografo subite ecitesis.

— Ma vu, vu venas de fora loko! Lore vu esas exploristo! Deskriptez vua planeto.

E la geografo apertis lua registro ed akutigis lua krayono, nam unesme onu registragas la informi da la exploristi per krayono, e se pose la exploristo montras pruvi lore onu povas registragar definitive la informo per inko.

— Nu?

— Ho! Mea planeto — dicis la princeto — ne esas tre interesiva, olu esas tre mikra. Me havas tri volkani, du esas aktiva e un esas extingita, ma nulu savas quo eventos future...

— Nulu savas quo eventos future... — dicis la geografo.

— Me anke havas floro.

— La florin onu ne registragas — dicis la geografo.

— Pro quo? Nulo esas plu bela kam flori!

— Pro ke la flori esas efemera.

— Quo esas “efemera”?

— La libri pri geografio — dicis la geografo — esas la maxim prizata e la maxim interesiva ek omna libri. Nulatempe olua kontenajo esas desaktualigita, nam, exemple, tre rare monto chanjas de lua plaso ad altra, od oceano perdas lua aquo. Ni, la geografi, nur skribas pri eterna kozi.

— Ma la extingita volkani povas itere esar aktiva — dicis la princeto —. Quo esas “efemera”?

— Ke volkano esez aktiva od extingita ne esas importanta por ni — dicis la geografo —. To quo esas importanta esas la ipsa monto, e ta ne chanjas.

— Ma, quo esas “efemera”? — itere dicis la princeto, qua nulatempe renuncis a respondo de questiono da lu.

— La signifiko di “efemera” esas “minacata de balda desaparo”.

— Ka mea floro esas minacata de balda desaparo?

— Tote certe.

“Mea floro esas efemera — dicis a su la princeto — ed olu nur havas quar dorni por defensar su kontre la mondo. E me abandonis olu tote sola!”

Unesmafoye la princeto repentis pri abandonir lua planeto, ma rapide lu

kurajigis su e lu questionis:

— Quon vu konsilas a me vizitar?

— La planeto Tero — respondis la geografo —. Olua famo esas bona...

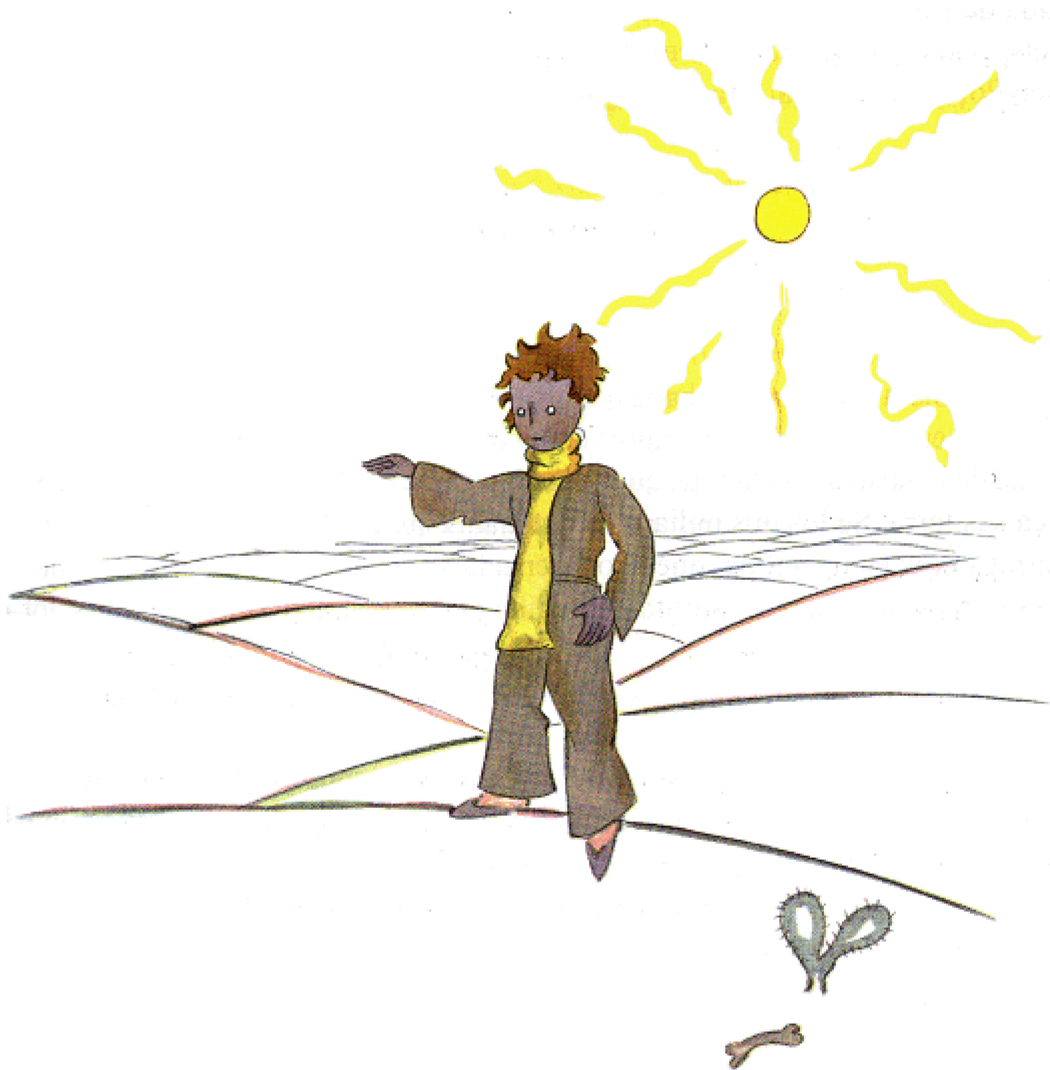
E la princeto foriris a Tero, meditante pri lua floro.

Chapitro XVI

La sepesma planeto esis, do, Tero.

Tero ne esas irga planeto. Sur olu esas cent e dek e un reji (kompreneble sen obliviar la nigra reji), sepamil geografi, nonacentamil negociisti, sepamilioni e kinacentamil ebrii, triacent e dek e unamilioni superbi, to esas, cirkum duamilamilioni de adulta personi.

Por klarigar a vi la dimensioni di Tero, me dicos a vi ke ante la invento de la elektro, on devis mantenar vera armeo de quaracent e sisadek e duamil e kinacent e dek e un lanternisti sur le sis kontinenti.

De fore to esis belega spektajo. La movadi di ta armeo regulesis quale ti di operobaleto. Unesme esis la foyo di la lanternisti di Nova Zelando e di Australia. Pos acendar la lanterni li iris dormar, lore esis la foyo en la baleto di la lanternisti di Chinia e di Siberia. Kande ti acendis la lanterni lore aparis adsur la ceno la lanternisti di Rusia e di India. Pose la lanternisti di Afrika e di Europa. Balde e fine ti di Sud-Amerika e di Nord-Amerika. Nulatempe li eroris pri la foyo por aparar sur la ceno. To esis laudinda.

Nur la lanternisto di la unika lanterno existanta sur la Norda Polo e lua kolego di la unika lanterno existanta sur la Suda Polo vivis ocioze, nam en la tota yaro li nur laboras dufoye.

Chapitro XVII

Kande onu volas esar injenioza, do ulafoye onu kelke mentias. Me ne esis tre honesta kande me parolis pri la lanternisti. Me riskas montrar a vi falsa ideo pri nia planeto a ti qui ne konocas olu. La personi okupas tre poka spaco sur Tero. Se la duamilamilioni de habitanti di Tero esis stacinta tre proxime inter su, quale en politikala asemblo surstrada, lore li omna kontenesus en publika placo quadrata di qua latero esus longa ye duadek milii. Onu povus amasigar la kompleta homaro sur la maxim mikra insulo di la oceano Pacifiko.

Kompreneble la adulti lon ne kredos, nam li opinionas ke li okupas granda spaco pro ke li esas tre importanta, same kam la baobabi. Do konsilez ke li kalkulez lo. Li tre multe prizas la nombri e ta kalkulo facinos li. Ma vi ne disipez via tempo, pro ke to esus neutila. Lore, fidez a me.

Kande la princeto ja arivis sur Tero, lu tre multe surprizesis pro ke lu vidis nulu. Lu timeskis erorir pri la planeto, ma ringo luno-kolora movis su sur la sablo.

— Bona nokto! — dicis la surprizata princeto.

— Bona nokto! — dicis la serpento.

— Adsur qua planeto me falis? — questionis la princeto.

— Adsur Tero, sur Afrika. — respondis la serpento.

— Ha!... Kad esas nulu sur Tero?

— To esas la dezerto, e nulu esas sur la dezerti. Tero esas tre granda — dicis la serpento.

La princeto sideskis sur stono e levis lua okuli a la cielo.

— Me questionas a me — lu dicis — ka la steli intence brilas por ke uladie singlu povez trovar sua stelo. Videz mea planeto, olu esas exakte super ni... ma tre fore!

— Olu esas bela planeto — dicis la serpento —. Por quo vu venis adhike?

— Esas chagreneto inter floro e me — dicis la princeto.

— Ha! — dicis la serpento.

E la du permanis silence.

— Ube esas la personi? — klamis fine la princeto —. Onu esas kelke sola sur la dezerto...

— Inter la personi onu anke esas sola — dicis la serpento.

La princeto regardis la serpento longatempe.

— Vu esas stranja animalo! — dicis la princeto —. Vu esas tam tenua kam fingro...

— Yes, ma me esas plu potenta kam fingro di rejo — dicis la serpento.

La princeto ridetis.

— Me ne kredas ke vu esas tre potenta, mem vu ne havas pedi... nek vu povas voyajar...

— Me povas transportar vu plu fore kam navo — dicis la serpento.

Ed olu spulis la maleolo di la princeto, same kam ora braceleto.

— Ta quan me tushas retroiras a la tero deube lu venis. Ma vu esas pura e vu venas de stelo...

La princeto nulon respondis.

— Me kompatas vu, qua esas tante sola sur ta harda granita Tero. Me povas helpar vu se vu sentas nostalgio a vua planeto. Me povas...

— Ho! — dicis la princeto —. Me bone komprenis, ma pro quo vu sempre parolas enigmatoze?

— Me solvas omna enigmati — dicis la serpento.

E la du permanis silence.

Chapitro XVIII

La princeto trairis la dezerto e lu nur trovis tripetala floro, sen-importa floro...

— Bona matino! -dicis la princeto.

— Bona matino! — respondis la floro.

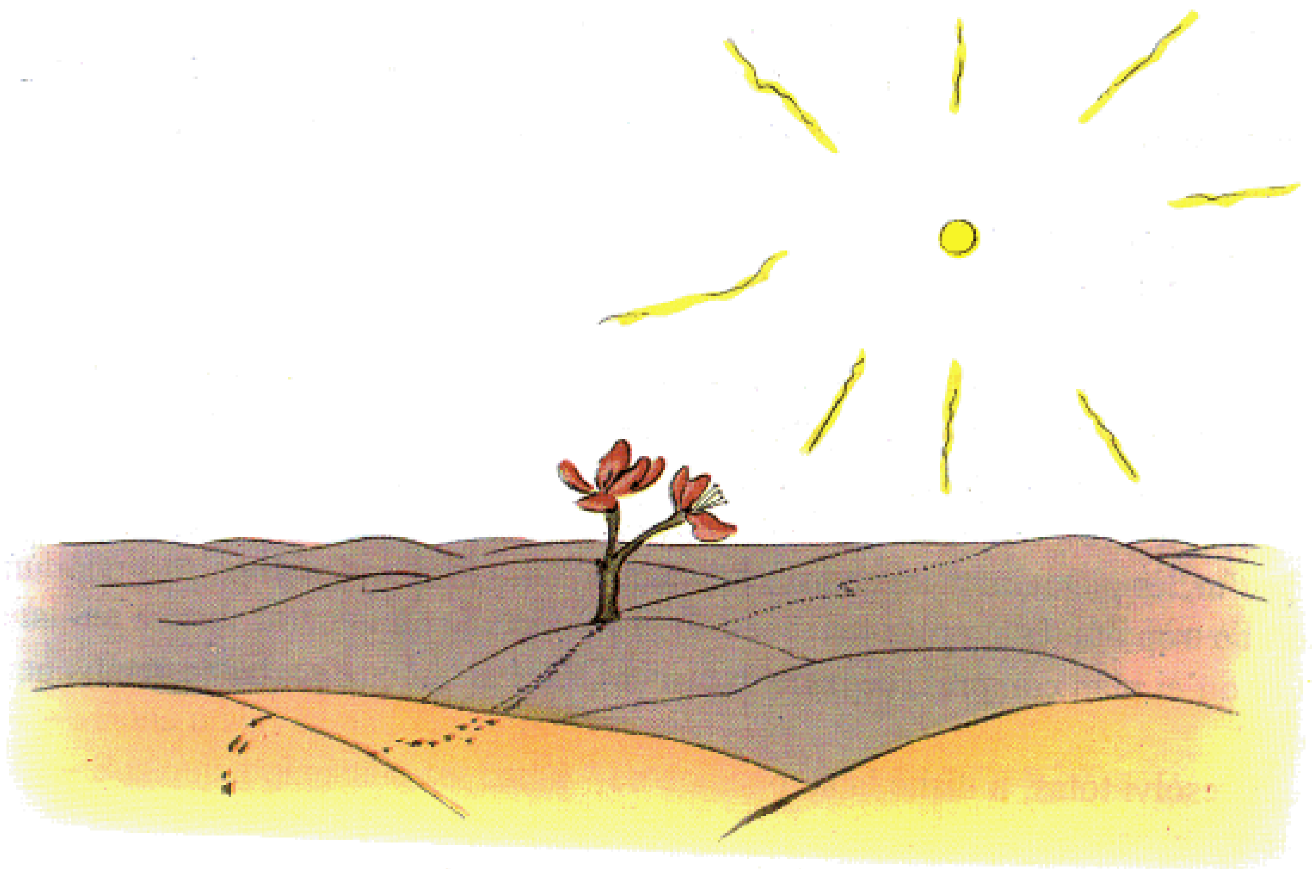
— Ube esas la personi? — questionis polite la princeto.

La floro uladie vidabis pasar karavano.

— Ka la personi? Me supozas ke existas cirkum sis o sep personi. Me vidis li ula yari ante nun, ma nulatempe onu savas ube trovar li. La vento portas li, nam li ne havas radiki. E ne havar radiki tre multe jenas li.

— Adio! — dicis la princeto.

— Adio! — respondis la floro.

Chapitro XIX

La princeto acensis sur alta monto. La unika monti quin lu konocis esis la tri mikra volkani di lua planeto, di qui somito esis tam alta kam la genui di la princeto. La extingita volkanon la princeto uzis kom tabureto. “De la somito di tam alta monto kam ta ipsa — lu dicis a su — me povos observar la tota planeto ed omna personi”... ma lu nur vidis petra pinti di monti.

— Bona matino! — dicis hazarde la princeto.

— Bona matino!... Bona matino!... Bona matino!... — respondis la eko.

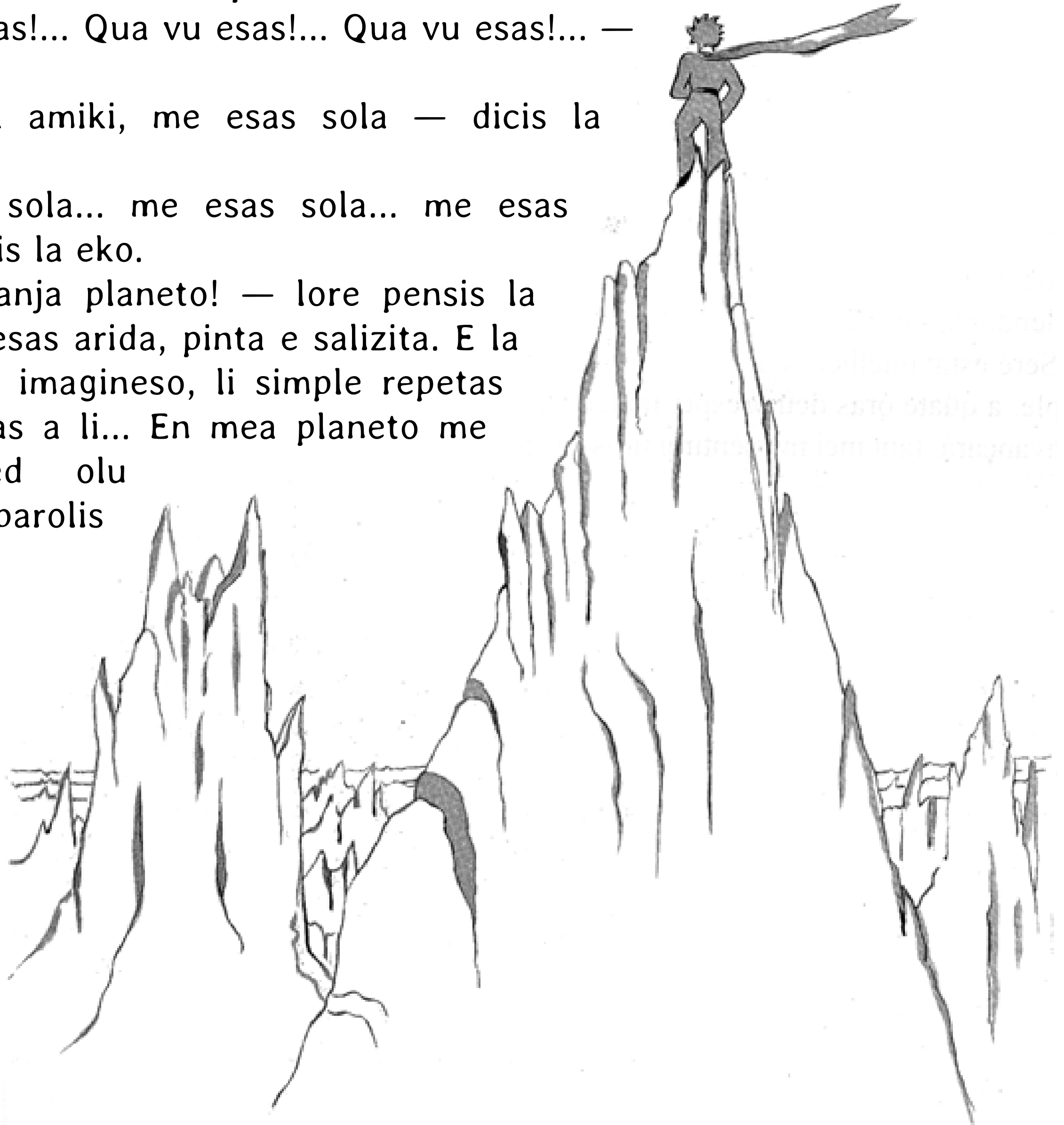
— Qua vu esas? — dicis la princeto.

— Qua vu esas!... Qua vu esas!... Qua vu esas!... — respondis la eko.

— Esez mea amiki, me esas sola — dicis la princeto.

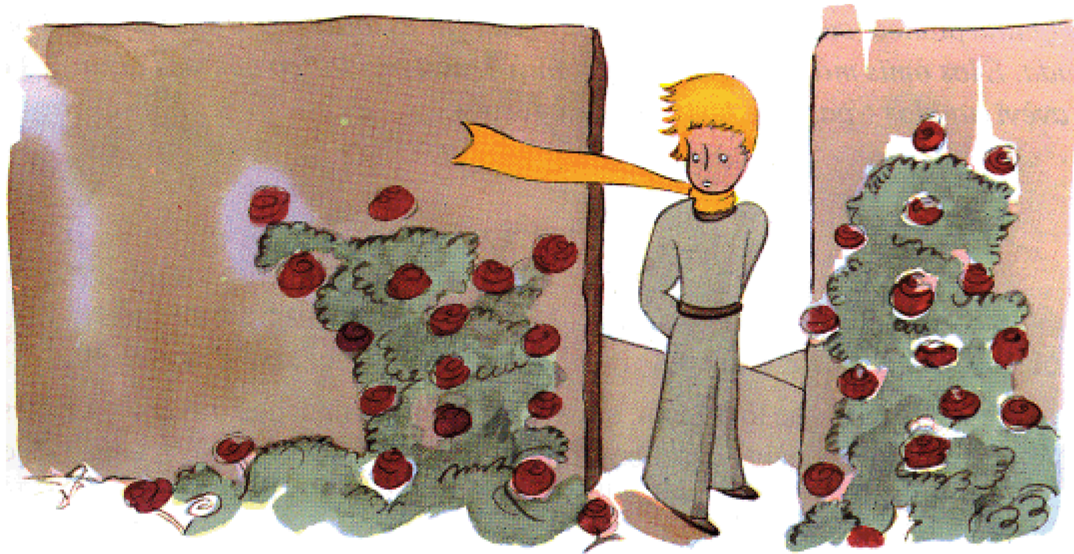
— Me esas sola... me esas sola... me esas sola... — respondis la eko.

— Quala stranja planeto! — lore pensis la princeto —. Olu esas arida, pinta e salizita. E la personi ne havas imagineso, li simple repetas to quon onu dicas a li... En mea planeto me havis floro, ed olu sempre parolis unesme...

Chapitro XX

Pos marchar longatempe adsur sabli, stoni e nivi, lu fine deskovris voyo. Ed omna voyi arivas a loki habitita da personi.

— Bona matino! — lu dicis.

Olu esis gardeno di qua rozieri esis plena de flori.

— Bona matino! — dicis la rozi.

La princeto observis la rozi. Omni samaspektis kam lua floro!

— Qui esas vi? — questionis ad oli la surprizata princeto.

— Ni esas rozi — respondis la flori.

— Ha! — dicis la princeto.

Lu sentis su tre desfelica. Lua floro dicis a lu ke olu esis la unika floro di lua speco en la tota universo. E nur en un gardeno lu vidis plu multe kam kinamil flori samaspektanta!

"Olu tre multe shamigesis — pensis la princeto — se olu vidus ta flori. Olu multafoye tusus forte ed olu simulus mortar por evitar la ridindeso. Lore me oblige simulus flegar olu, nam altrakaze, por shamigar me, olu esus kapabla vere mortar...

E pose lu pensis: " Me kredis ke me esis richa pro posedar unika floro en la mondo, ma me nur posedas ordinara rozo. Me nur posedas ta rozo e tri volkani di qui somiti esas tam alta kam mea genui, ed un ek oli esas extingita forsan eterne. Vere me ne esas granda princo". E kushita sur la herbo, la princeto ploris.

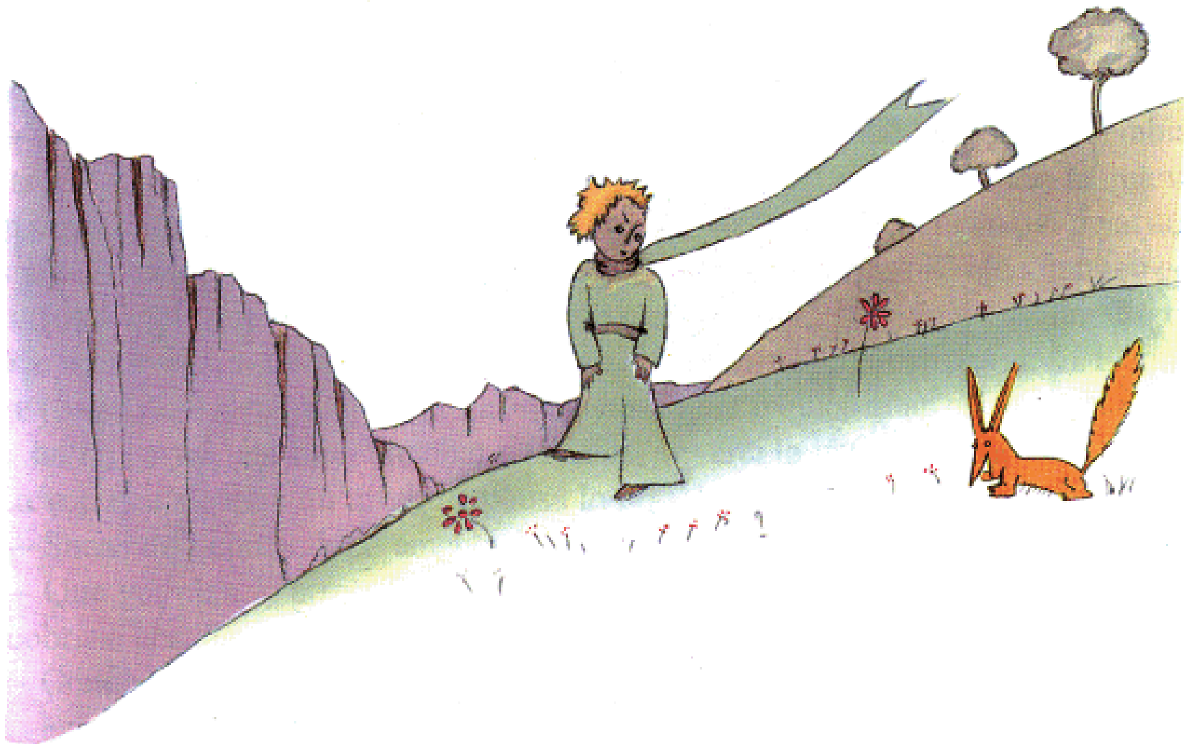

Chapitro XXI

Lore aparis la foxo:

— Bona matino! — dicis la foxo.

— Bona matino! — respondis polite la princeto, qua regardis addope ma lu vidis nulu.

— Me esas hike, — voco dicis — sub la pomiero.

— Qua vu esas? — dicis la princeto —. Vu esas tre bela!

— Me esas foxo.

— Venez ludar kun me — propozis ad olu la princeto —. Me esas tante trista!

— Me ne povas ludar kun vu — dicis la foxo —. Me ne esas domestikigita.

— Ha, pardonez! — dicis la princeto.

E pos mikra medito lu dicis:

— Quo esas domestikigar?

— Vu esas stranjera — dicis la foxo —. Quon vu serchas?

— La personin me serchas — dicis la princeto. Ma quo esas domestikigar?

— La personi — dicis la foxo — posedas fusili e li chasas. To esas tre jenanta! Ma li anke produktas hani, to esas lua precipua sucio. Ka vu serchas hani?

— No — dicis la princeto —. Me serchas amiki. Ma, quo esas domestikigar?

— To esas tre obliviita afero — dicis la foxo —. “Domestikigar” signifikas “krear relati”.

— Ka “krear relati”?

— Kompreneble — dicis la foxo —. Vu esas por me nur puereto, tote simila kam centamil puereti. Vu ne esas necesa a me. E me anke ne esas necesa a vu. Me esas por vu nur foxo tote simila kam centamil foxi. Ma se vu domestikigos me, lore ni esos reciproke necesa. Vu esos unika en la mondo por me, e me esos unika en la mondo por vu.

— Me kompreneskas — dicis la princeto —. Existas floro... e semblas a me ke olu domestikigis me...

— To esas posibla — dicis la foxo —. Onu vidas sur Tero tante multa kozi!

— No, to ne esas sur Tero! — dicis la princeto.

La foxo aspektis tre kurioza:

— Ka sur altra planeto?

— Yes.

— Kad anke existas chasisti sur vua planeto?

— No.

— To esas tre interesanta! Ka hani?

— No.

— Nulo esas perfekta — sospiris la foxo —. Mea vivo esas monotona. Me chasas hani e la personi chasas me. Omna hani esas samaspektanta ed anke la personi esas samaspektanta. Do to esas kelke tedanta a me. Ma se vu domestikigas me, lore mea vivo esos tam brilanta e varma kam la suno. Me konocos sono de pazi diferanta ad altra qui obligas a me refujar en mea terotruo. Vua pazi, tote kontree, ektiros me de la terotruo quale muziko. Pluse, ka vu vidas ta frumenta agri? Me ne manjas pano, do la frumento esas neutila a me. La frumenta agri memorigas nulo a me, e to tristigas me. Ma vu havas ora hararo. E se vu domestikigas me, lo esus marvelo! nam la frumenta agri memorigos a me vua ora hararo, e me amos la susuro de la vento inter la spiki.

La foxo silencis e longatempe regardis la princeto:

— Voluntez... domestikigar me! — dicis la foxo.

— Ton me prizus — respondis la princeto — ma me ne havas suficanta tempo. Pluse me devas trovar amiki e konocar altra kozi.

— Onu nur bone konocas to quon onu domestikigis — dicis la foxo —. La personi ne plus havas tempo por konocar ulo; li kompras omno ja pronta de la vendisti, ma pro ke ne existas vendisti de amiki, lore la personi ne plus havas amiki. Se vu volas havar amiko, domestikigez me!

— E quon me devas facar? — dicis la princeto.

— Onu devas esar tre pacienta — respondis la foxo —. Unesme vu sideskos adsur la herbo ne tre proxim a me. Lore me oblique regardos vu, ma vu nulon dicos. La paroli esas kauzo de miskompreno. Ma singladie vu povos sideskar kelke plu proxim a me...

La sequanta dio la princeto rivenis.

— Maxim bone esus se vu rivenus ye la sama kloko kam hiere — dicis la foxo —. Se vu rivenas, exemple, ye dek e sis kloki, me vartus vua arivo de dek e kin kloki, e segun la kloko di vua arivo proximigeskos, mea feliceso augmentos. E ye dek e sis kloki me esos tre desquieta vartante vua nemediata arivo, tale me deskovros la valoro di la feliceso. Ma se vu arivas singladie ye diferanta kloko, lore me ne savos kande me devas preparar mea kordio... La ritui esas necesa.

— Quo esas rituo? — dicis la princeto.

— To anke esas tre obliviita afero — dicis la foxo —. To distingas dio de altra dio, e kloko de altra kloko. La chasisti anke respektas rituo. Jovdie kustumale li dansas kun la yunini en la vilajo. Kompreneble singla jovdio esas marveloza dio por me. Me povas promenar til la viteyi. Se la chasisti ne dansus sempre ye la sama dio di la semano lore omna dii esus egala e me nulatempe povus vakancar.

Tale la princeto domestikigis la foxo. Ma kande la kloko de la foriro proximigeskis, lore la foxo klamis:

— Ho! Me ploros!

— Se vu ploros lore la kulpo esas vua — dicis la princeto —. Me nulakaze deziris malaji a vu; ma vu insistis pri la domestikigo.

— Certe — dicis la foxo.

— Ma vu ploros! — dicis la princeto.

— Certe! — dicis la foxo.

— Do, vu nulo ganis.

— Yes, me ulon ganis — dicis la foxo — pro la koloro di la frumento.

Pose olu dicis:

— Irez rividar la rozi. Vu komprenos ke vua rozo esas unika en la mondo. Pose rivenez por adiar me e me donacos a vu sekreto.

La princeto iris rividar la rozi e lu dicis ad oli:

— Vi ne esas simila a mea rozo, vi ankore esas nulo. Nulu domestikigis vi

nek nulu domestikigesis da vi. Vi esas quale mea foxo esis. Ante olua domestikigo da me olu esis foxo simila ad altra centamil foxi. Nun, pro ke olu esas mea amiko, olu esas unika en la mondo.

La rozi tote konsternesis.

— Vi certe esas bela, ma tote vakua — dicis la princeto —. Nulu sakrifikus su po vi. Irgu supozus ke mea rozo esas simila a vi, ma mea rozo esas por me plu importanta kam omna vi kune, pro ke olu esas la floro quan me sorgis, la floro quan me irigacis e protektis per vitra klosho; olu esas la floro quan me defensis kontre la aerosufli per paravento e kontre la raupi (ecepte du o tri qui transformesis a papilioni); olu esis la rozo quan me audis plendar, fanfaronar o esar tacita. Nam olu esas mea rozo.

E lu retrovenis a la foxo.

— Adio! — lu dicis.

— Adio! — dicis la foxo —. Yen mea sekreto. Olu esas tre simpla. Onu nur vidas bone per sua kordio, nam la esenco esas nevidebla a la okuli.

— La esenco esas nevidebla a la okuli — ton repetis la princeto, por bone memorigar lo.

— La tempo quan vu uzis por sorgar vua floro valorizas olu.

— La tempo quan me uzis por sorgar mea floro... — repetis la princeto por ne obliviar lo.

— La personi obliviis ta verajo — dicis la foxo —, quan vu devas ne obliviar. Nun vu eterne responsas pri to quon vu domestikigis. Vu responsas pri vua rozo...

— Me responsas pri mea rozo... repetis la princeto por ton memorigar.

Chapitro XXII

— Bona matino! — dicis la princeto.

— Bona matino! — dicis la relochanjisto.

— Quon vu facas hike? — questionis a lu la princeto.

— Me klasifikas la voyajeri en paketi kontenanta mil unaji — dicis la relochanjisto —. Me expedias la treni qui transportos li, ulafoye addextre ed altrafoye adsinistre.

Tainstante rapida treno lumizita, bramante same kam fulminotondro, tremigis la kabino di la relochanjisto.

— Li semblas voyajar tre hastoze — dicis la princeto —. Quon li serchas?

— Ton me ne savas. Me kredas ke anke ne la lokomotivestro — respondis la relochanjisto.

Duesma treno rapida, qua voyajis a la inversa sinso, anke bramis lumizita.

— Ka li ja retrovenas? — questionis la princeto.

— Ne esas la sama voyajeri — dicis la relochanjisto —. Olu esas chanjo.

— Ka li ne esis felica ube li esis?

— Nulatempe onu esas felica ube onu esas — dicis la relochanjisto.

Ed itere bramis triesma rapida treno lumizita, same kam fulminotondro.

— Ka li persequas la unesma voyajeri? — questionis la princeto.

— Li persequas nulu — dicis la relochanjisto —. En la vagoni li dormas od ocitas. Nur la pueri planigas lia nazi an la fenestri.

— Nur la pueri savas quon li serchas — dicis la princeto —. Li disipas lia tempo a pupeo ek shifono, olqua divenas tante importanta a li ke se ulu forprenas olu lore li ploras...

— Li esas fortunoza — dicis la relochanjisto.

Chapitro XXIII

— Bona matino! — dicis la princeto.

— Bona matino! — respondis la vendisto.

Lu esis vendisto de perfektigita piluli, olqui desaparigis la dursto. Se onu glutas un pilulo singlasemane lore onu ne plus bezonas drinkar liquidaji.

— Pro quo ton vu vendas? — questionis la princeto.

— Pro ke per ta piluli onu sparas tre multa tempo — dicis la vendisto —. La experti verifikis per kalkuli, ke onu sparas kinadek e tri minuti singlasemane.

— E quon onu povas facar per ta sparita kinadek e tri minuti?

— Singlu darfas agar segunvole...

"Se me havus kinadek e tri minuti libera por uzar oli — dicis a su la princeto — lore me irus tranquile a fonteno.

Chapitro XXIV

Esis la okesma dio sur la dezerto de la paneo de mea aeroplano. Me askoltis la rakonto pri la vendisto e me drinkis la lasta guto de mea provizo de aquo.

— Ho! — me dicis a la princeto —. Vua memoraji esas tre bela, ma til nun me ne sucesis reparar mea aeroplano, ni havas nulo drinkebla, e me anke esus felica se me povus irar tranquile a fonteno.

— Mea amiko la foxo... — lu dicis a me.

— Mea vireto, nun la foxo ne esas la temo!

— Pro quo?

— Pro ke ni balde mortos pro dursto...

Lu ne komprenis mea rezonado e lu respondis a me:

Esas bona havir amiko, malgre ke onu esas mortonta pro dursto... Me esas tre felica pro ke la foxo esis mea amiko....

“Ta puero ne povas komprenar la danjero — me pensis —. Lu nulatempe hungras nek durstas. Kelka sunolumo suficas a lu.”

Ma lu regardis a me e lu respondis a mea pensi:

— Me anke durstas... Ni serchez puteo.

Mea vizajo montris gesto de fatigeso, nam esas absurdajo serchar hazarde puteo sur la vastega dezerto, tamen ni marcheskis.

Pos marchar silence dum ula hori fine nokteskis e la steli brileskis. Me vidis oli kom sonjo, nam me febris pro dursto. La paroli da la princeto dansis en mea mento.

— Ka vu anke durstas? — me questionis a lu.

Lu respondis nulo a mea questiono. Lu simple dicis a me:

— Forsan la aquo povas esar bona por la kordio...

Me ne komprenis lua respondo, ma me tacis... Me bone savis ke onu ne devis questionar ulo a lu.

La princeto esis fatigita, do lu sideskis. Me sideskis apud lu e pos mikra silenco lu dicis a me:

— La steli esas bela pro nevidebla floro...

— Certe! — me respondis e, sen parolar, me regardis la faldi de la sablo sub la lunolumo.

— La dezerto esas bela — dicis la princeto.

— To esas verajo. Me sempre amis la dezerto. Onu povas sideskar adsur duno ek sablo e vidar ed askoltar nulo. Tamen sempre esas ulo qua brilas en la silenco.

— To quo beligas la dezerto — respondis la princeto — esas ke olu celas puteo ulaloke...

Subite me surprizesis pro komprenar la misterioza brilo di la sablo. Dum mea puereso me habitis anciena domo, e segun legendo en ta domo esis celita trezoro. Kompreneble nulu deskovris olu e mem posible nulu serchabis olu. Ma

ta misterio sorcis la tota domo. Mea domo celis sekreto en sua kordio...

— Yes — me dicis a la princeto — sive domo, sive steli, sive dezerto, to quo beligas oli esas nevidebla!

— Felicigas men — lu dicis — ke vu konkordas kun mea foxo.

Me portis per mea brakii la princeto nam lu dormeskis, ed itere me marcheskis. Me esis tote emocita pro portar per mea brakii frajila trezoro. Semblis a me ke sur Tero nulo esis plu frajila kam mea trezoro. Sub la lunolumo me regardis lua pala fronto, lua klozita okuli, lua harolokli qui tremis pro la vento, e me dicis a me: “To quon me observas esas nur shelo, to quo vere esas importanta, esas nevidebla”.

Ma pro ke lua kelke apertita labii ridetis, me dicis a me: “Me esas tre multe emocita da ta dormanta princeto, pro lua fideleso a floro, la imajo de rozo olqua brilas en lua internajo same kam flamo de lampo, anke dum ke lu dormas...” E me sentis lu anke plu frajila. Onu devas sorgoze shirmar la lampi, nam simpla ventosuflo povas extingar oli...

Me duris la marchado, e dum la jornesko me deskovris la puteo.

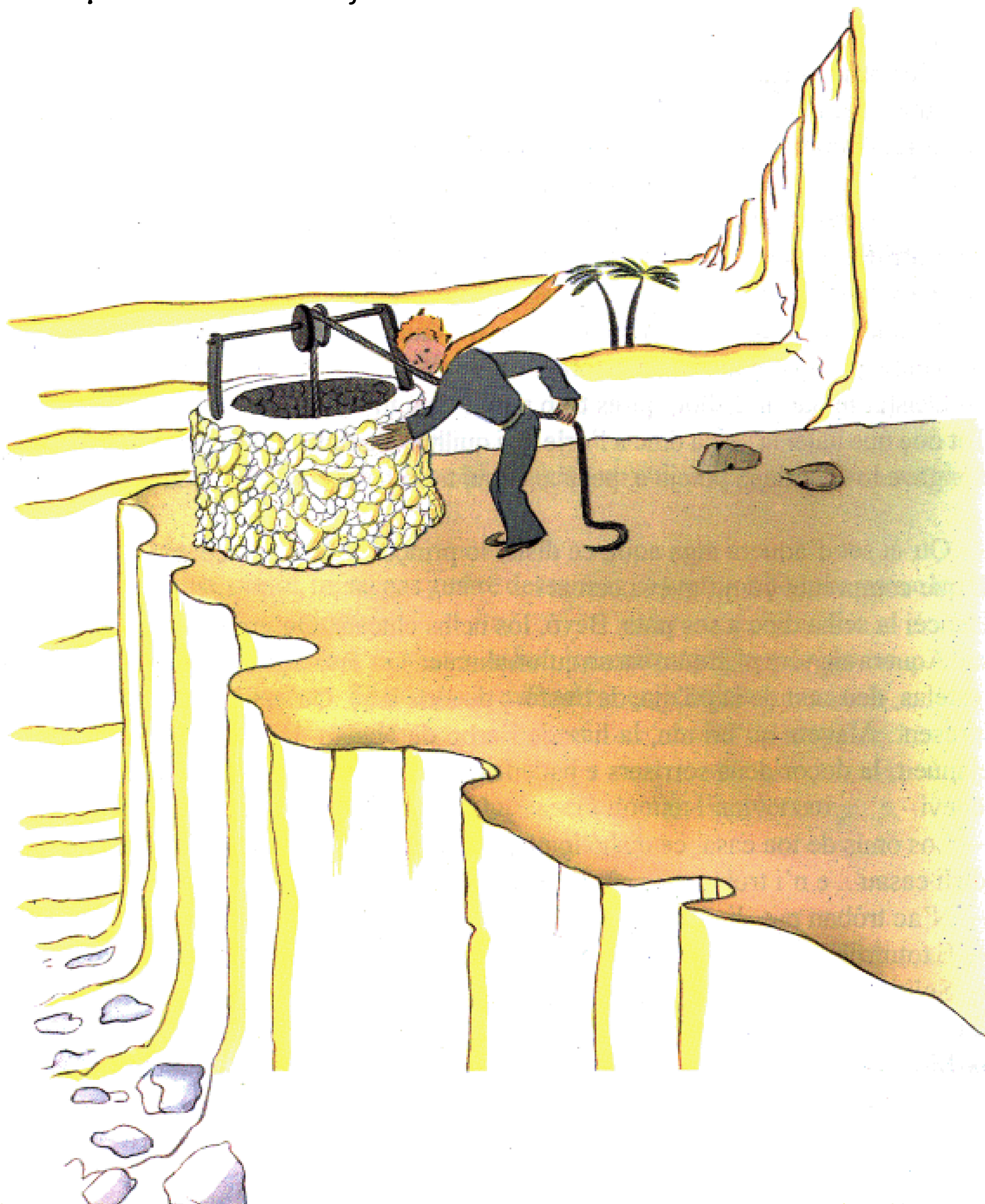
Chapitro XXV

— La personi — dicis la princeto — eniras la rapida treni, sen savar quon li serchas. Lore li desquieteskas e rondiras.

E lu pluse dicis:

— Ne valoras la peno!

La puteo quan ni trovis ne similesis a la putei di Sahara. La putei di Sahara esas simpla trui en la sablo, ma ta similesis a puteo di vilajo. Ma ibe esis nula vilajo, do me pensis ke me sonjis.

— Esas stranja! — me dicis a la princeto —. Omno esas pronta: la pulio, la sitelo e la kordo...

Lu ridis, prenis la kordo e movigeskis la pulio, olqua jemis kom anciena

ventoflecho kande la vento longatempe dormis.

— Ka ton vu audas? — dicis la princeto —. Ni jus vekigas ta puteo, ed olu vekas kantante...

Me volis ke la princeto nule esforcis, do me dicis a lu:

— Permisez a me ektirar la aquo, nam la plena sitelo esas tro pezoza.

Lente me elevis la sitelo til la rebordo di la puteo ed ibe me depozis olu. En mea oreli ankore duris la sono de la pulio, e sur la movanta aquo en la puteo me vidis tremanta suno.

— Me durstas ta aquo — dicis la princeto —, permisez a me drinkar...

Lore me komprenis to quon lu serchabis.

Me levis la sitelo til lua labii e lu drinkis aquo. Lua okuli esis klozita. Ta spektajo esis tam bela kam festodio. Ta aquo esis plu multe kam simpla nutrivajo. Olu naskis de la marchado sub la steli, de la kanto de la pulio, de la esforci de mea brakii. Ta aquo esis por la kordio tam bona kom donaco. Kande me esis puero, la lumo de la Kristonaskala arboro, la muziko di la meznokta meso e la dolceso di la rideti briligis mea donacajo Kristonaskala.

— La personi di vua planeto — dicis la princeto — kultivas kinamil rozi en la sama gardeno... Tamen li ne trovas to quon li serchas.

— Certe, ton li ne trovas — me respondis.

— Tamen to quon li serchas li trovus en sola rozo od en kelka aquo...

— Certe — me respondis.

E la princeto dicis::

— Ma la okuli esas blinda, onu devas serchar per la kordio.

Pos drinkar aquo me bonstandis. Dum la jornesko la koloro di la sablo esis miela, e ta koloro tre multe felicigis me. Pro quo me devus esar trista?

— Vu devas satisfacar vua promiso — dicis dolce la princeto, qua itere sidesis apud me.

— Qua promiso?

— Vu ja savas... muzeloligilo por mea mutonyuno... me responsas pri mea floro!

Me ektiris de mea posho mea skisuri, e pos regardar oli la ridanta princeto dicis a me:

— Vua baobabi similesas a kauli...

— Ho! E me esis tante fiera pri mea desegnita baobabi!

— La oreli di vua foxo similesas a korni, oli esas tro longa.

Ed itere lu ridis.

— Vu esas neyusta, vireto, me nur savis desegnar apertita e klozita boai.

— Bone, ne importas — dicis la princeto —, la pueri komprenas omno...

Lore me desegnis muzeloligilo, e kande me donis olu a lu, me sentis mea kordio tote opresita.

— Vu havas projeti olquin me ne konocas... — me dicis.

Ma la princeto respondis nulo a me.

— Morge esos la aniversario de mea arivo sur Tero.

Pos mikra pauzo lu dicis:

— Me falis sur loko ne for de hike...

E lua vizajo redeskis. Ed itere, sen savar la kauzo, me sentis enorma tristeso. Malgre la chagreno me questionis a lu:

— Lore ka ne hazarde me vun trovis erste ok dii ante nun kande vu promenis sola mil milii distanta de la maxim proxima habitata loko? Ka vu retroiris a la loko ube vu falis sur Tero?

La vizajo di la princeto itere redeskis. Me hezite questionis a lu:

— Ka forsan pro la aniversario?

Itere lua vizajo redeskis. Lu nulatempe respondis la questioni, ma kande onu redeskas lore onu volas dicar "yes", ka no?

— Ha! — me dicis a lu — Me timas...

Ma lu respondis a me:

— Nur vu devas laborar, do irez apud vua mashino. Me vartos vu hike. Retrovenez adhike morge vespere.

Ma me ne esis tranquila. Me memoris la foxo. Kande onu permisas esar domestikigita lore onu riskas kelke plorar.

Chapitro XXVI

Apud la puteo esis ruinoza ed anciena petra muro. Kande la sequanta dio vespere me retrovenis de mea laboro, de fora disto me vidis la princeto sidanta sur la muro kun la gambi pendanta. Lu parolis, e dicis:

— Ka vu memoras to? To ne esis exakte hike!

Ed altra voco respondis a lu, sendubite, pro ke lu respondis:

— Yes! Yes! Ja esas la dio, ma ta ne esas la loko...

Me duris marchar a la muro. Me vidis ed askoltis nulu. Tamen la princeto itere respondis:

— ...Yes, certe. Vu vidos ube komencas mea traci sur la sablo. Vu nur devas vartar me ibe. Me arivos tanokte.

Me esis distanta de la muro per duadek metri, e me ankore vidis nulo.

La princeto, pos silenco, dicis:

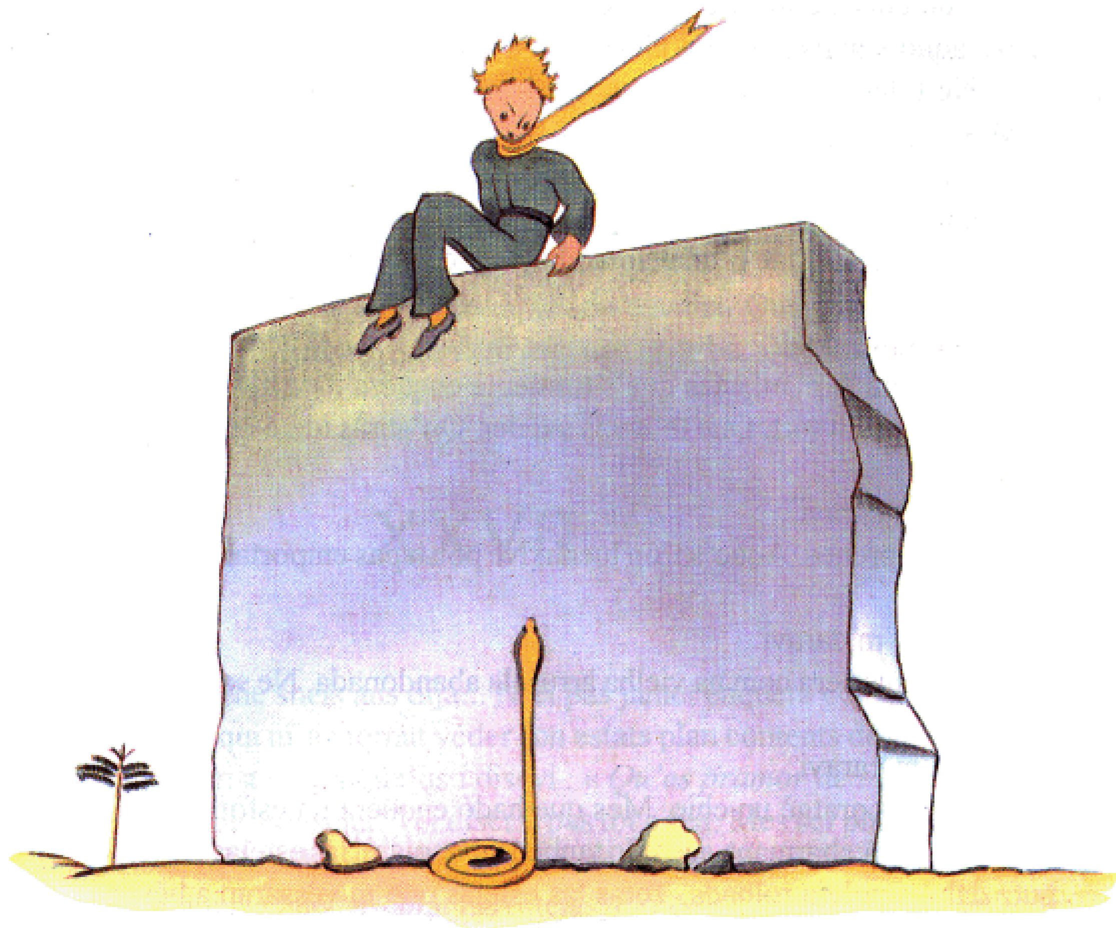
— Ka vu havas bona veneno? Ka vu esas certa ke vu ne sufrigos a me multatempe?

Me haltis, me sentis mea kordio opresita, ma me duris sen komprenar ulo.

— Nun forirez! — dicis la princeto —. Me volas decensar de la muro.

Lore me regardis la infrajo di la muro e me vidis ulo. Instinte me saltis. Ibe esas, erektita a la princeto, flava serpento qua povas mortigar ulu en triadek sekundi. Me kureskis ad olu e me rapide serchis la revolvero en mea posho, ma pro ke olu askoltis la bruiso da me olu glitis lente adinfre sur la sablo quale mortonta aquo-sprico, e tale, lente, lu shovis su inter la stoni kun metala susuro.

Me arivis an la muro ye la instanto konvenanta por recevar en mea brakii

mea princeto, qua esis tam blanka kam nivo.

— Ma quon me jus askoltis? Ka nun vu anke parolas a la serpenti?

Me destensis lua permananta orokolora kravatego, me humidigis lua tempori e me ofris aquo a lu. Me ne audacis pluse questionar ulo a lu. Lu regardis me grave e lu embracis mea kolo. Me sentis lua kordio qua pulsis same kam ta di uceleto vundita da mortiganta kuglo. E lu dicis a me:

— Me esas felica pro ke vu trovis to quo mankis a vua mashino. Nun vu povos retroirar adheme...

— Quale vu ton savas?

Certe me venis por dicar a lu ke me sucesis pri la motororeparo, malgre ke ton me ne esperis.

Lu ne respondis mea questiono, ma lu dicis:

— Me anke retrovenas hodie a mea planeto...

Pose lu dicis kun melankolioza voco:

— Olu esas plu multe fore... to esas plu desfacila...

Me sentis ke ulo extraordinara eventis. Me forte embracis lu same kam me embracus infanteto e semblis a me ke lu glitis adinfre, ad abismo, sen povar retenar lu.

Lua regardo serioza perdesis a granda disto.

— Me posedas mutonyuno, olua buxo, ed anke la muzeloligilo...

E lu ridetis melankolioze.

Me vartis longatempe, e kande me sentis ke la varmeso itere eniris lu, me dicis:

— Vireto, vu pavoris...

Sendubite lu pavoris, ma lu ridis dolce.

— Tanokte me pavoros pluse...

Itere me frostigeskis pro konciar to quo esas nekompensebla. Lore me komprenis ke me ne povus suportar ne plus audar lua rido. Por me lua rido esis quale fonteno en dezerto.

— Vireto, me itere volus audar vua rido...

Ma lu dicis a me:

— Tanokte, un yaro pasesis. Mea stelo esos exakte super la loko ube me falis erste un yaro ante nun.

— Vireto, ta afero pri la serpento, pri la rendevuo e pri la stelo, ka to ne esas simple deliro?

Lu respondis nulo a me, ma lu dicis:

— Nulatempe onu vidas to quo esas maxim importanta.

— Certe...

— Same pri mea floro. Kande onu amas floro ed olu esas en stelo, lore esas tre agreabla kontemplar la cielo dum la nokto. Omna steli florifis.

— Certe.

— Forsan omno esas same kam la aquo quan vu donis a me, olqua esis muziko, forsan pro la pulio e la kordo. Ka vu memoras lo? To esis tre dolca.

— Certe.

— Vu observos dum la nokto la steli, ma me ne povas montrar a vu ube esas mea stelo nam olu esas tre mikra. Plu bone tale. Mea stelo esos por vu irga stelo. Do vu prizos kontemplar omna steli, qui esos vua amiki. Pluse me donacos ulo a vu...

E lu unfoye pluse ridis

— Ha! vireto, quante me prizas audar vua rido!

— Precize mea rido esas la donaco... olu esos same kam la aquo.

— Quon vu volas dicar?

— La personi havas diferanta steli, oli ne esas la sama steli por omni. Por uli, ti qui voyajas, la steli esas lia guidanta. Por altri oli esas simple mikra lumi. Por altri, la ciencisti, oli esas problemi. Por mea negociisto oli esis oro. Ma nula ek ta steli parolas. Vu, tamen, havos steli diferanta, quale nulu havis oli.

— Quon vu volas dicar a me?

— Kande vu observos la cielo dum la nokto e vu pensos ke me ridas sur ula stelo, lore omna steli semblos ridar por vu. Vu havos steli qui savas ridar!

E lu itere ridis.

— Kande vu konsolacesos, onu sempre trovas konsolaco, vu esos felica pro konocir me. Vu esos sempre mea amiko, e vu deziros ridar kun me. Ed ulafoye vu apertos vua fenestro nur pro plezuro... e vua amiki surprizesos pro vidar vu ridar a la cielo. Lore vu dicos a li: “Yes, la steli sempre ridigas me!” e li opinionos ke vu esas fola. E vu pensos ke me facis a vu mikra malajo.

E lu altrafoye ridis.

— Esos quale se me donacis a vu, vice steli, amaso de klosheti olqui savas ridar...

Ed itere lu ridis. Pose lu serioze dicis:

— Tanokte... ka vu savas?... vu ne venez.

— Me ne abandonos vu.

— Me aspektos sentar doloro... me aspektos esar mortonta... esas tala. Vu ne venez vidar to nam olu ne valoras la peno.

— Me ne abandonos vu.

Ma la princeto esis desquieta.

— Ton me dicas a vu pro la serpento. Olu povas mordar vu... e me ne prizos to. La serpenti esas mala. Ulafoye oli povas mordar simple por domajar ulu.

— Me dicis ke me ne abandonos vu.

Me kredas ke lu kelke tranquiligis su kande me dicis:

— Certe la serpenti povas mordar, ma oli ne havas suficanta veneno por duesma mordo...

Tanokte me ne vidis la princeto marcheskar survoye. Lu desaparis silence. Kande lun me sucesis atingar, lu marchis atence, per granda pazi. Lu nur dicis a me:

— Ha! vu esas hike...

Lu prenis mea manuo e lu destranquile dicis a me:

— Vu ne devis venar, vu sufros. Semblos a vu ke me esas mortinta, ma to ne esos verajo...

Me silencis.

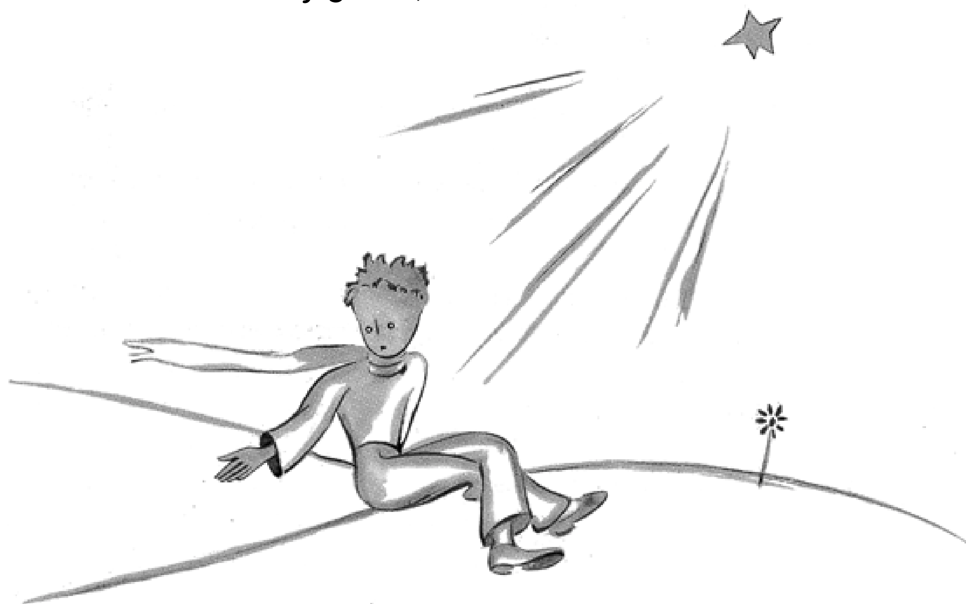
— Vu komprenez. Esas tre fora. Me ne povas kunportar mea korpo, olu esas tre pezoza.

Me silencis.

— Tamen olu esos same kam anciena shelo abandonita. E la anciena sheli esas trista.

Me duris silentar.

La princeto kelke deskurajigesis, ma lu esforcis dicar:

— Ka vu savas? Esos plezuroza. Me anke observos la steli. Omna steli esos putei kun oxidoza pulio. Omna steli donos aquo a me por drinkar...

Me silencis.

— To esos tre amuzanta. Vu havos kinacentamilioni de klosheti e me havos kinacentamilioni de fonteni...

E la princeto anke silentis. Lu ploris.

— Esas ibe. Permisez a me irar sola.

Ma lu itere sideskis, nam lu pavoris.

E lu dicis:

— Ka vu savas...?, mea floro... me responsas pri mea floro... ed olu esas tante debila e tante naiva! Olu nur havas quar mikrega dorni por protektar su kontre la mondo...

E me sideskis, nam me ne plus povis esar stacanta.

La princeto dicis:

— Do, ibe esas... to esas omno...

Dum ula instanti lu dubitis, ma pose lu levis su, e lu marchis per un pazo.

Me ne povis movar me. Nur flava fulmino brilis apud lua maleolo. Lu restis senmova dum mikra instanto. Lu ne kriis, lu falis lente, quale hachita arboro, sen bruisar pro la sablo.

Chapitro XXVII

To eventis erste sis yari ante nun... Nulatempe ante nun me ton rakontis. Kande me retrovenis a mea lando, mea kompani esis tre felica pro revidar me vivanta. Me esis trista, ma me dicis a li: "Esas pro la fatigeso..."

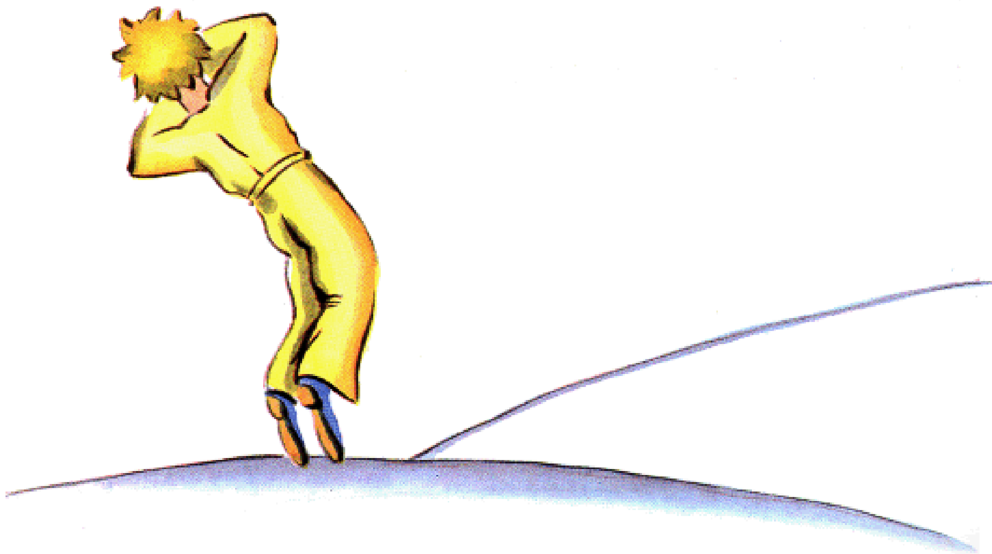
Nun me ja esas kelke konsolacita, ma certe ne tote konsolacita. Ma me savas ke la princeto retroiris a lua planeto pro ke dum la jornesko me ne plus trovis lua korpo, qua ne esis tante pezoza... E dum la nokto me prizas askoltar la steli. Oli semblas sonar quale se oli esas kinacentamilioni de klosheti. Ma ulo extraordinara eventas. Me obliviis desegnar rimeno a la muzeloligilo, do lu certe ne povis ligar olu a la mutonyuno. Ed ulafoye me questionas a me: "Quon eventis sur ta planeto? Forsan la mutonyuno manjis la floro..."

Ma ulafoye me dicas a me: "No, certe no!" La princeto protektas lua floro per vitra klosho omnanokte e lu atence observas la mutonyuno". E lore me esas felica, nam omna steli ridas dolce.

Ma altrafoye me dicas a me: "Ulafoye onu esas distraktita e to suficas. Se la princeto obliviis ulanokte protektar lua floro per la vitra klosho, la mutonyuno silence povus ekirar..." E kande to eventas la klosheti transformas su a lakrimi.

E to esas, meaopinione, la granda misterio. Por vi, qui anke amas la

princeto, e same por me, nulo en la universo chanjesis se ulaloke, nulu savas ube, mutonyuno manjis, o ne, rozo.

Ma vi observez la cielo e questionez a vi: Ka la mutonyuno manjis, o ne, la floro? Lore vi sentos ke omno chanjas...

E nulatempe ula persono adulta komprenos ke lo esas to quo vere esas importanta.

FINO

